

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU
2020 YILI İŞ PLANINDA YER ALMASI TALEP EDİLEN KONU BAŞLIKLARINA İLİŞKİN
TELKODER GÖRÜŞLERİ
01.11.2019

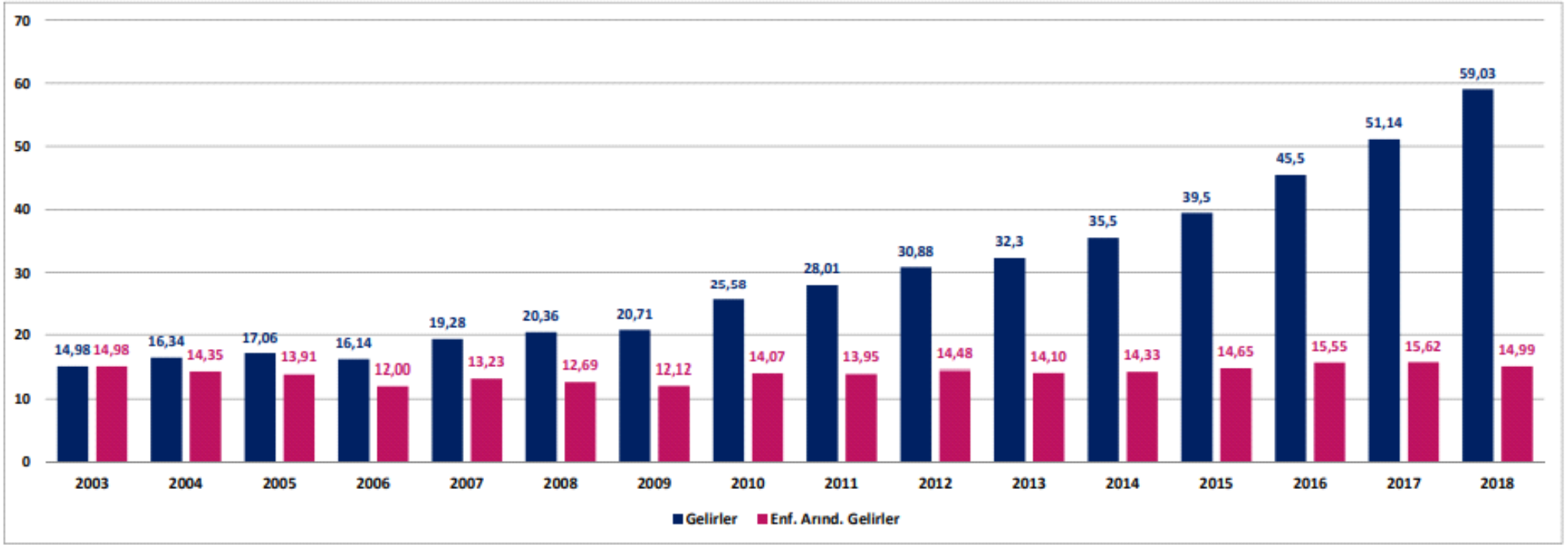
Öneri Sahibi (Kişi/Kurum): TELKODER

GENEL GÖRÜŞLER

Elektronik haberleşme hizmetleri sektörünün 2018 yılı büyüklüğü 59,03 Milyar TL olarak belirlenmiştir. Dolar bazında değerlendirdiğimizde 2008 yılından itibaren sektörde dikkat çekecek seviyede bir büyüme olmadığı görülmektedir. Son yıllarda özellikle Dolar kurunda yaşanan artış nedeni ile ülkemizde dolar bazında elektronik haberleşme gelirlerinde ciddi bir düşüş yaşanmıştır.

Sektör gelirlerinden enflasyon etkisinin arındırılması ile zaman içerisinde sektördeki reel büyüme de gözler önüne serilmektedir. Bu çerçevede, TÜİK enflasyon verilerini kullanarak yapılan hesaplamalara göre, 2003 yılından itibaren sektörde dikkat çekecek seviyede bir büyüme olmadığı görülmektedir. 2018 yılında 14,99 Milyar TL'ye ulaşan enflasyondan arındırılmış elektronik haberleşme geliri, 2003 yılında 14,98 Milyar TL'ydi.

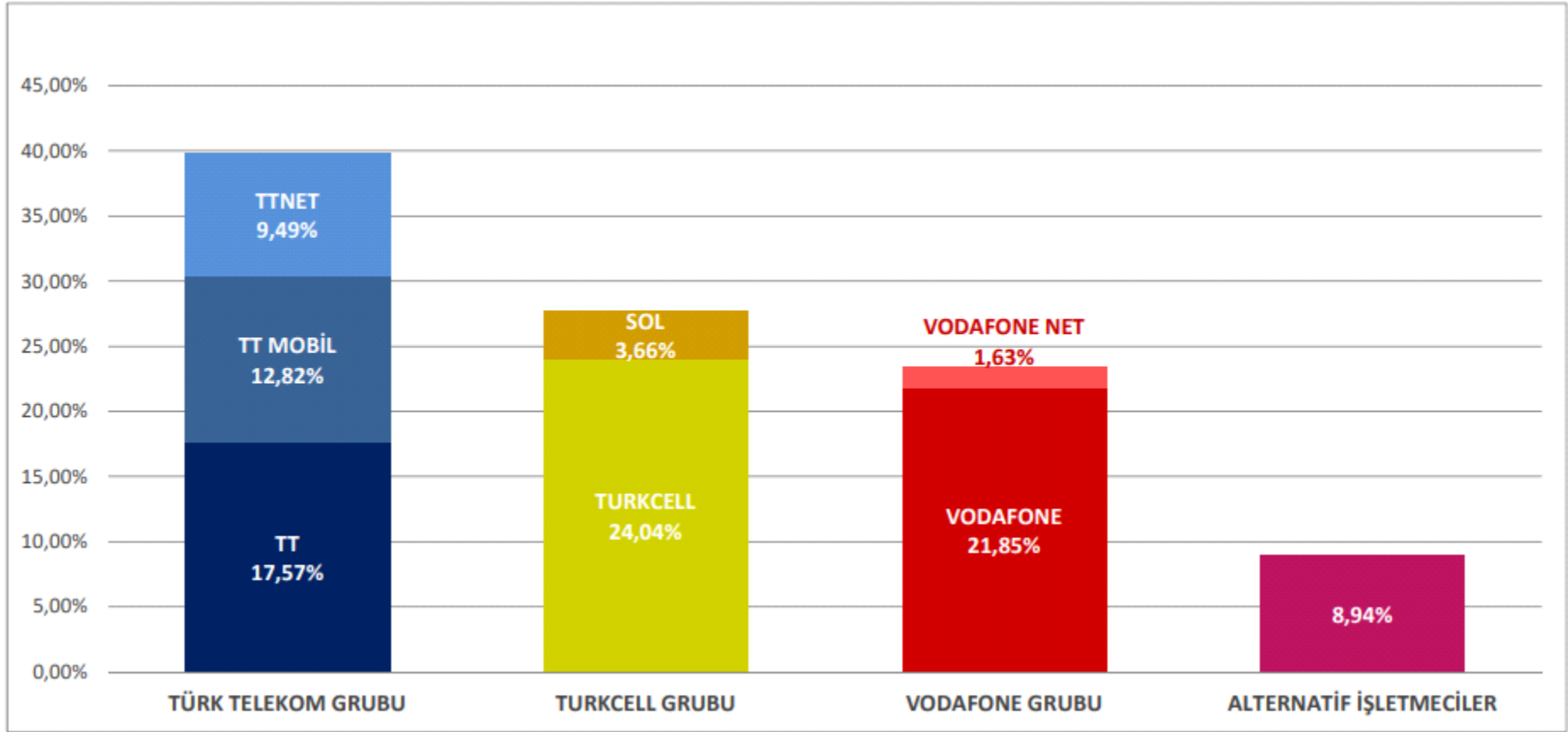
Elektronik Haberleşme Sektörü, serbestleşmenin başladığı 2002 yılından itibaren neredeyse hala aynı büyüklüktedir (<https://telkoder.org.tr/wp-content/uploads/2019/10/TELKODER-2018-Degerlendirme.pdf>).

Türkiye’de Elektronik Haberleşme Sektörü Büyüklüğü, Milyar ₺

Elektronik Haberleşme Hizmetlerinde Rekabet Seviyesi

Turkcell ve Vodafone’a ait olan ve sabit ses ve genişbant tarafında hizmet veren Superonline ve Vodafone Net’in payları çıkarıldığında, alternatif işletmecilerin toplam gelirlerine yer verilmektedir. **2018 yılı sonunda alternatif işletmecilerin pazar payları %8,94’dir.**

2002 yılında başlayan serbestleşme hareketinden bugüne geldiğinde, geçen 17 senenin sonunda bağımsız alternatif işletmecilerin toplam sektör gelirleri içerisindeki payı sadece %9'larda kalmıştır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (Kurum) tarafından rekabet tesisine ilişkin düzenleme ve denetleme faaliyetlerinin zamanında yapılması, performans göstergelerinin izlenmesi ve kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılması gerek elektronik haberleşme sektörü ve gerekse ülkemiz açısından büyük önem taşımaktadır. Rekabet tesisi sonucunda; mal ve hizmet üretiminde çeşitliliği sağlanacak, kalite yükselecek, gerek toplum gerek tüketiciler için en düşük maliyetin ortaya çıkmasına imkân verecek şekilde piyasaların işlemesi sağlanacak, nihayetinde **tüketici refahının** artması sağlanacaktır. **Bu sebeple 2020 iş**

Planına ilişkin görüşlerimiz, BTK 2019-2023 Stratejik Planı doğrultusunda “Etkin Rekabet Ortamının Sağlanması ve Geliştirilmesi” üzerinde yoğunlaşmaktadır.

2016, 2017, 2018 ve 2019 İş Planlarında yer almasına rağmen henüz hayata geçirilememiş konu başlıkları şunlardır;

- **Pazar analizlerinin yapılması:** Ülkemizde pazar analizleri 27.11.2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Pazar Analizi Yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir. Söz konusu Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası gereği, pazar analizleri **en geç üç (3) yılda bir** tekrarlanmakta ve daha önce analiz edilen pazarlardaki rekabet durumu ve işletmecilere getirilen yükümlülükler gözden geçirilmektedir. Söz konusu Yönetmeliğin 14'üncü maddesi gereği pazar analizlerine yönelik kamuoyu görüşü alınmasına ilişkin dokümanlar, kamuoyu görüşleri sonrası değerlendirmeleri içeren dokümanlar ve pazar analizleri sonucunda getirilen yükümlülükleri ihtiva eden nihai pazar analizi dokümanları Kurum internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Bu doğrultuda, 2016 yılı başında geçerlilik süreleri sona eren Sabit Şebekede Çağrı Taşıma, Sabit Telefon Şebekesine Erişim, Sabit Şebeke Üzerinden Arama Hizmeti, Veri Akış Erişimini İçeren Toptan Genişbant ve Fiziksel Şebeke Altyapısına Erişime yönelik olarak analizlerin yapılması/sonuçlanması için hedeflenen tarih Aralık 2019 olmasına karşın henüz herhangi bir çalışma paylaşılmamıştır. Sadece Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarına ilişkin 31.10.2019 tarihine kadar görüş istenmiştir.

- **Veri Merkezlerinin desteklenmesi ve siber güvenliğinin artırılmasına ilişkin çalışmalar:** Kurumunuz 2016 yılı İş planında yer alan ancak 2017, 2018 ve 2019 İş planında yer verilmeyen, veri merkezlerinin desteklenmesi ve siber güvenliğinin sağlanmasına ilişkin tedbirleri içeren yol haritasının Aralık 2016 tarihinde tamamlanmasının planlandığı görülmektedir. Söz konusu yol haritasına ilişkin yürütülmekte olan çalışmalar kamuoyu ile henüz paylaşılmamıştır. Bununla birlikte görüşlerimizin yer aldığı konu başlıkları kısmında beşinci maddede ifade ettiğimiz üzere, Veri Merkezi İşletmeciliğine ilişkin bilgilere, BTK Pazar Verileri Çeyrek raporlarında yer alması talebimizin de dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz (<https://telkoder.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/TELKODER-Veri-Merkezi-Raporu-Aralık2017.pdf>).
- **İnternet Değişim Noktalarının (İDN) kurulumunun desteklenmesi:** 2016 yılı İş planında yer alan ancak 2017, 2018 ve 2019 İş planında yer verilmeyen, Ülkemizde İDN’lerin desteklenmesine yönelik senaryoları içeren raporun Eylül 2016 tarihinde yayınlanması planlanmıştır. Ancak konuya ilişkin bir çalışma henüz paylaşılmamıştır. Ayrıca 2018 yılında, UDHB tarafından bu konu hakkında birçok toplantı ve çeşitli görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bakanlık konuyla ilgili danışmanlık raporu istemiş ve sektörden bir takım bilgiler toplamıştır. Fakat bu sürecin sonucu hakkında hiçbir bilgi paydaşlar ile paylaşılmamıştır. Bu konu, bütün sektördeki faaliyet gösteren şirketleri ilgilendirmekte ve ülkemizin geleceği açısından büyük

önem arz etmektedir. Bu hususun İş Planında önemle dikkate alınması gerektiği görüşündeyiz (<https://telkoder.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/TELKODER-Veri-Merkezi-Raporu-Aralik2017.pdf>).

- **Temel telekomünikasyon hizmetleri büyüklüklerine ilişkin tahminler raporu hazırlanması:** 2016 yılı İş planında yer alan fakat 2017, 2018 ve 2019 iş planında yer verilmeyen konuya ilişkin raporun yayınlanma tarihi Temmuz 2016 olmasına karşın henüz yayınlanmamıştır.
- **Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik:** 2017 iş planında Haziran 2017’de, 2018 iş planında Mayıs 2018’de, 2019 iş planında Mayıs 2019’da tamamlanması planlanan bu çalışma, Elektronik Haberleşme Kanunu’nun 51’inci maddesindeki hususların netleştirilmesi ve konuya ilişkin ikincil düzenlemenin yapılması amaçlanmaktadır. Kurumunuz tarafından Eylül 2017’de yayınlanan taslağa ilişkin görüşlerimiz tarafınıza iletilmiştir.

Sektördeki mevcut durumun ve rekabet seviyesinin objektif olarak değerlendirilmesi neticesinde varılan nokta hem Türkiye hem de sektör açısından oldukça endişe vericidir. Bildiğiniz üzere son birkaç yıl içerisinde sektördeki birçok yeni nesil işletmeciler büyük gruplar tarafından satın alınmakta, rekabet koşulları çerçevesinde değerlendirilemeyecek birleşmeler gerçekleşmekte ve sektörün yapısını bozan grup birleşmeleri yaşanmaktadır.

Geldiğimiz bu nokta hem Türkiye hem de sektör açısından çok büyük ciddiyetle ele alınması gereken bir durumdur. Sektörde faaliyet göstermeye çalışan yeni nesil işletmeciler düzenlemelerdeki eksiklikler ve uygulamada yaşanan engellemeler ve en önemlisi serbestleşme ve rekabet kavramlarının uygulamada anlamını bulamaması nedeniyle zaman içerisinde piyasa dışına itilme tehlikesiyle karşı karşıyadırlar.

Mevcut durumda ve anlayışlarımızda rekabetin tesisine yönelik radikal değişimlerin gerçekleşmemesi durumunda bir süre sonra piyasada yeni nesil işletmeciler neredeyse hiç kalmayacak, belki de Kurumunuzun öncelikli olarak belirtilen “Elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak” görevi ortadan kalkacaktır.

Bu süreç ne yeni nesil işletmeciler ne de diğer sektör oyuncularını için olumlu sonuçlanmayacaktır. Bu nedenle artık rekabetin önünü açacak ciddi ve somut adımların atılmasını beklemekte ve tarafınızdan talep etmekteyiz. Kurum’un İş Planında birincil amaç etkin rekabetin sağlanması olmalıdır. Bu amaç için rekabetin önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmalar hızla gerçekleştirilmelidir.

Bu kapsamda BTK 2020 İş Planında yer alması gerektiğini düşündüğümüz konulara aşağıda yer verilmektedir.

Konu Başlığı	Konu Başlığına ilişkin Açıklamalar ve Konu Başlığının İş Planında Yer Almasına ilişkin Gerekçe
1. Tesis Paylaşımı Düzenlemesi	<p>Diğer tüm sektörlerde olduğu gibi hızlı internet, sabit ve mobil haberleşme imalat sanayi için de çok önemlidir. Ülke çapında fiber şebekelerin hızla yaygınlaştırılması gerekmektedir. Altyapıların ücreti karşılığında paylaşılması amacıyla 24 Mayıs 2018 tarihinde, son Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım ve dönemin Ulaştırma Bakanlığının katılımıyla, Telkoder, Türk Telekom, Turkcell, Vodafone ve Türksat tarafından imzalanmış olan Altyapı Paylaşımı Protokolünden hızla sonuç alınabilmesi için takip ve siyasi sahiplenme gerekmektedir.</p> <p>Ülkemizin gerek sabit, gerek mobil iletişiminin kesintisiz sağlanması, artan veri iletimi ihtiyacının karşılanması ve yakın gelecekte darboğazlar yaşanmaması için fiber altyapıların hızla yaygınlaştırılmasının önemi büyüktür. Fiber şebekelerin kurulabilmesi için gerekli olan yöntemler “Geçiş Hakkı” ve “Tesis Paylaşımı” yöntemidir.</p> <p>Tesis paylaşımı konusunda Kurum tarafından yapılan düzenlemeler tamamlanmış olmasına rağmen henüz etkin olarak uygulanamamıştır. Tesis Paylaşımının uygulanabilir hale getirilebilmesi için aşağıdaki adımların atılması gerektiği değerlendirilmektedir;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geçiş hakkı kapsamında talep edilen güzergâhta tesis paylaşımının zorunlu olması hükmünün değiştirilerek, tesis paylaşımı erişim talep eden işletmecinin ticari kararına bırakılması gerekmektedir. • Tesis paylaşımı ücretleri işletmeciler açısından yatırımı engelleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda, tarifelerin en az %50 oranında düşürülmesi gerekmektedir. Kaynakların verimli kullanılması açısından bir gözden birden fazla kablo geçirilmesine imkân sağlanmalıdır. • Elektronik Haberleşme Bilgi Sistemi (EHABS) 13.09.2017 tarihli ve 2017/DK-ETD/265 sayılı kurul kararı ile faaliyete geçmiştir. Uygulamada aksama olmamalı ve bir an önce hayata geçirilmelidir. • Belediyeler tarafından tesis edilmiş pasif fiber altyapı şebekesi telekomünikasyon işletmecilerinin kullanımına açılmalıdır. Söz konusu altyapılar, uzun vadeli ve ucuz fiyatla işletmecilere kullanılmalıdır. <p>Konuya ilişkin BTK tarafından çalışma yapılması ve sorunların bir an önce ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu</p>

	doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.
2. Yerleşik İşletmeciye Fibere Erişim Hizmetlerinde Yükümlülük Getirilmesi	<p>03.10.2011 tarih ve 2011/DK-10/511 sayılı Kurumunuz Kurul Kararı ile <i>“Beş (5) yıl boyunca veya fiber internet abonelerinin sabit genişbant aboneleri içindeki oranının %25 mertebesine ulaşana kadar fibere erişim hizmetlerinin (Eve/Binaya kadar fiber) pazar analizi sürecine dâhil edilmemesi”</i> ne karar verilmiştir. Karar ile belirlenen süre 2016 Ekim ayı itibarıyla sona ermiştir.</p> <p>Söz konusu muafiyet kararı her ne kadar özellikle yerleşik işletmeciyi fiber genişbant erişim altyapısına yatırım yapmaya teşvik etmeyi hedeflese de, bu karar neticesinde, finansal durum ve ölçek nedeniyle gerekli yatırımı tümüyle kendisi yapamayacak durumda olan alternatif işletmecilerin, bahsi geçen süre boyunca, fiber genişbant erişim hizmetleri pazarına girebilmeleri neredeyse imkânsız bir hale gelmiş, sektöre yeni işletmecilerin girişini ve sektörde alternatif işletmecilerin Türk Telekom ile rekabet etmesini güçleştirmiştir.</p> <p>Anılan karar neticesinde, uzun dönemde alternatif işletmecilerin yatırım merdiveninde yükselerek kendi şebeke altyapılarını geliştirmeleri ve fiber genişbant erişim hizmetleri pazarında altyapıya dayalı rekabetin oluşması gecikmektedir. Bu durum fiber muafiyet kararının amacının yerine getirilemediği anlamını taşımaktadır. Tüm bu nedenlerle, fiber erişim hizmetlerinde gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesi elzemdir.</p> <p>Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
3. Toptan fiyatlandırma rejiminin “kullanım esaslı” olması (Port+Transmisyon Modeli)	<p>BTK'nın 2012 yılında alınmış olduğu karar doğrultusunda, Türk Telekom tarafından port ve transmisyon esaslı tarifeler oluşturularak iletilmiştir. BTK tarafından gözden geçirilerek belirlenen Port-Transmisyon tarifeleri 11.12.2013 tarihli Kurul Kararı ile 1 Ekim 2014 itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Ancak, yeni model kapsamında Türk Telekom tarafından belirlenen tarifelerin maliyet esaslı olmaması nedeni ile alternatif işletmecilerin maliyetlerini yönetemeyeceği ve DSL pazarındaki varlıklarını sürdürmelerinin mümkün olmadığı bir model ile ücretlendirilmeye başlanmıştır.</p> <p>26 Nisan 2017 tarihli BTK Kararı ile birlikte, Port-Transmisyon ücretleri ve modelinde yenilenme yapılmıştır. Söz konusu ücretlerdeki en önemli sorun port ücretlerinin, özellikle yüksek hızlar için, çok yüksek belirlenmiş</p>

	<p>olmasıdır. Bu durumun, yüksek hızların yaygınlaşmasına engel oluşturacağı, hatta yüksek hızlardaki aboneliklerin daha küçük ölçekli işletmecilerin faaliyet alanından çıkması ile sonuçlanabileceği değerlendirilmektedir.</p> <p>Türk Telekom tarafından Aralık 2018 tarihinde yeni tarifelerin duyurusu yapılmış olup, Kurum onayı akabinde yeni port transmisyona tarifelerinin yayımlanması beklenmektedir. Ancak, söz konusu Türk Telekom teklifinde, her ne kadar transmisyona ücretlerinde %10'luk düşüş sağlansa da, port ücretlerinin yaklaşık olarak %50 oranında arttırılması ve daha önce alınmayan HGW cihazı (fiber modem) ücretinin eklenmesi ile toplam maliyetin yönetilemeyecek şekilde artmış olduğu görülmektedir.</p> <p>Kurum tarafından, port & transmisyona tarifelerinin, hem sektör hem de tüketici refahını olumlu yönde etkileyebilecek bir fiyat seviyesinde belirlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, duyurusu yapılan tarife onaylanmamalı, port fiyatları düşürülmeli ve transmisyona ücretleri artan trafiğe uygun olarak belirlenmelidir.</p> <p>Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususlara yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
4. TTNET'in Etkin Piyasa Gücü (EPG) İlan Edilmesi	<p>Ülkemizde, perakende internet pazarı konusunda BTK tarafından şimdiye kadar bir piyasa tanımı yapılmamış ve EPG belirlenmemiştir. BTK tarafından bu duruma gerekçe olarak da AB'nin perakende piyasalara müdahale etmemek adına böyle bir düzenleme yapmıyor olması gösterilmiştir.</p> <p>Oysa ülkemizde mevcut duruma bakacak olursak, ISS lisanslarının verildiği 2002 yılından bu yana geçen 16 yıllık süre sonunda TTNET'in Pazar payının halen %70'ler seviyesindedir. Rekabetin oluşturulamamasının en temel nedeni de Türk Telekom - TTNNet işbirliğinin varlığı ve bu işbirliği sonucunda ortaya çıkan rekabet ihlalleri için BTK tarafından şimdiye kadar bir önlem alınmamış olmasıdır. Türk Telekom'un 2015 yılında başlayan birleşme süreci ile birlikte söz konusu işbirliğinin ciddi rekabet ihlallerine yol açacak seviyelere gelmiş olduğu görülmektedir.</p> <p>Ülkemizdeki durum ve sonuçlar AB'deki durum ve sonuçlardan çok büyük farklılık göstermektedir. BTK prensip olarak perakende piyasalara müdahale etmemek yöntemini benimsemiş olsa da fiili duruma bakıldığında, özellikle tüketici odaklı konularda perakende piyasaya doğrudan müdahalede bulunabilmektedir. Adil Kullanım Noktası</p>

	<p>(AKN) hızlarını yeniden belirleyen ve hatta 2019 başında kaldırılmasını öngören Kurum kararı da bunun önemli bir örneğidir. Bu nedenle, BTK tarafından ivedilikle perakende genişbant hizmeti alanında piyasa tanımının yapılması ve TNet'in EPG ilan edilmesi gerekmektedir.</p>
<p>5. Pazar verileri çeyrek raporlarının içeriğinin gözden geçirilmesi ve verilerin kamuoyunu daha iyi aydınlatacak şekilde ayrıntılı düzenlenmesi</p>	<p>Kurumunuz tarafından hazırlanan “Üç Aylık Pazar Verileri Raporları”, ülkemizin elektronik haberleşme pazarının gelişiminin ve yöneliminin herkes tarafından izlenebilmesini sağlayacak güvenilir verileri temin etmektedir. Sektörün dünün ve bugünün değerlendirilmesine, geleceğine ışık tutulmasına olanak sağlayan bu raporlar Derneğimiz ve üyeleri tarafından da dikkatle takip edilmektedir. İlgili raporların sektörün daha sağlıklı analiz edilmesine katkı sağlama amacına yönelik önerilerimiz aşağıda bilgilerinize sunulmaktadır.</p> <p>1-Sabit Genişbant Pazarında Abone Kayıp Oranları</p> <p>Söz konusu raporlarda “Mobil Pazar Verileri” başlığı altında, “Mobil İşletmecilerin Abone Kayıp Oranları” (2019 yılı 2. Çeyrek Raporu Şekil 4-13) verileri yer almaktadır. Aynı verilerin sabit pazarda yer almıyor olması dikkat çekmektedir. Sabit pazarın daha iyi anlaşılması ve takip edilebilmesi için daha detaylı veri ve değerlendirmelere yer verilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, sabit genişbant pazarında abone kayıp oranlarına Kurumunuz raporlarında yer verilmesinin bahse konu hizmet piyasasının daha doğru, açık ve şeffaf biçimde değerlendirilmesini mümkün kılacağı düşünülmektedir.</p> <p>2- Sabit Ses Pazarı ve Kurumsal/Bireysel Ayrımı</p> <p>Kurumunuz tarafından hazırlanan pazar verileri raporlarında, “Sabit Pazar Verileri” başlığı altında, sabit analog telefon hat sayısı, ISDN ses kanalı dengi sayısı, VoIP abonelik sayısı ve ankesörlü telefon sayılarına, Türk Telekom ve STH işletmecileri ayrıştırılarak, yer verildiği görülmektedir.</p> <p>Mevcut raporda, Sabit Pazar Verileri başlığı altında sunulan veriler kullanıcı olarak raporlanmıştır. Oysaki yeni nesil işletmeciler de sadece kullanıcı olarak değil, abone olarak da tüketiciye hizmet sunmaktadırlar. Örneğin, THK, Numara Tahsisli VoIP... gibi. Bu verinin abone ve kullanıcı kırımını olmak üzere verilmesi doğru olacaktır. Ayrıca abone sayılarının da, sunulduğu altyapı bazında da ayrıştırılması aydınlatıcı olacaktır.</p>

Aynı zamanda raporda, sabit genişbant internet ve mobil pazarlara yönelik abone sayıları da, kurumsal ve bireysel pazarlar ayrıştırılarak, yer almaktadır. Ancak, sabit telefon hizmetine ilişkin söz konusu detayın raporlar kapsamında yer almadığı görülmektedir. Diğer taraftan pazar analizlerinin ise kurumsal ve bireysel alt pazarlar dikkate alınarak yapılmakta ve kurumsal veya bireysel alt pazarlardaki rekabet seviyesine göre etkin piyasa gücüne sahip işletmeciye yükümlülükler getirilmektedir.

Bu kapsamda, raporların içeriğinin tereddütte yer bırakmayacak şekilde, sektörün rekabet seviyelerinin analizine imkân vermesini sağlamak amacıyla, sabit telefon hizmeti pazarına yönelik verilerin teknoloji bazlı kırılımın yanı sıra; aşağıdaki tablo halinde, Kurumsal ve Bireysel ayrımını içerecek şekilde Türk Telekom ve STH işletmecilerinin Sabit Telefon Abone Sayısının paylaşılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

	TT	STH
Bireysel		
Kurumsal		

3- Kart Satış Sayıları ve Pazar Payları

2015 1. Çeyrek Pazar Verileri Raporuna kadar hazırlanan Kurumunuz raporlarında, STH işletmecilerinin kart satış sayısına göre Pazar paylarının (2014 yılı 4. Çeyrek Raporu Çizelge 2-3) yer aldığı görülmektedir. 2015 yılından itibaren söz konusu verilerin raporlar kapsamından çıkarıldığı dikkat çekmektedir. Bu pazarın daha iyi anlaşılması ve takip edilebilmesi için Pazar payları ile birlikte daha detaylı veri ve değerlendirmelere yer verilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, hem Türk Telekom'a ait ön ödemeli (arama kartı/ankesörlü telefon kartı gibi alt kırılımları da içerecek şekilde) kart satış sayılarına, hem de kart satış sayısına göre Pazar paylarına yer verilmesinin, bahse konu hizmet piyasasının daha doğru, açık ve şeffaf biçimde değerlendirilmesini mümkün kılacağı düşünülmektedir.

4- TTNET Pazar Verileri

Raporlar kapsamında “Sabit Pazar Verileri” başlığı altında yer alan veriler STH ve Türk Telekom olmak üzere iki ayrı kategoride belirtilmekte olduğu ve tamamı Türk Telekom’a ait olan TTNet’in verilerinin STH işletmecileri arasında yer aldığı görülmektedir. Bu durum sabit pazardaki rekabet şartlarının net olarak ortaya konmasını engellemektedir. Kaldı ki, 2014 yılında başlayan birleşme süreci ile birlikte Türk Telekom, TTNet ve Avea’nın hukuk, regülasyon, operasyon, pazarlama gibi birimlerinin birleştirilerek tek bir şirket yapısı haline geldiği bilinmektedir. Kurumunuz tarafından hazırlanan Pazar Verileri Raporları sektördeki rekabete ilişkin analizlerin temelini oluşturmakta ve gerek Kurumunuzca gerekse de piyasadaki tüm oyuncularca çeşitli amaç ve çalışmalar doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu çerçevede, Kurumunuz görev ve yetkilerinin kullanılması hususuna da kaynak teşkil eden bu verilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi için TTNet verilerinin STH verileri kapsamından çıkarılarak Türk Telekom şirketinin bir grup olarak ele alınması çok büyük önem arz etmektedir.

5- Veri Merkezi İşletmeciliğine İlişkin Bilgiler

KHK/678, 2018/11201 ve 2018/11969 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararları çerçevesinde veri merkezlerinin Hükümetimizin gündemine gelmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, veri merkezi işletmeciliğine ilişkin verilere de BTK çalışmalarında yer verilmesinin, veri merkezi pazarının gelişiminin ve yöneliminin daha doğru, açık ve şeffaf biçimde değerlendirilmesini ve takibini mümkün kılacağı ve uygulanan politikaların yerindeliğinin anlaşılması için çok yararlı olacağı düşünülmektedir. Verilerin toplanmasında, yer sağlayıcılığı lisansına sahip (ticari amaçlı ve kendi bünyesinde hizmet verenler) işletmecilerden bu bilgiler talep edilebilecektir.

BTK çalışmalarında, veri merkezi işletmeciliğine ilişkin yer verilmesi talep edilen bilgiler aşağıda belirtilmektedir;

- Veri Merkezleri Beyaz Alanı - Her il/ilçe için Ayrı Ayrı ve Toplam (m²)
- Doluluk Oranı (%)

- Toplam Kabinet Sayıları
- Mevcut Doluluk Oranları - Boş dahi olsa satılmış olanlar (%)
- Kritik IT Yükleri için Ayrılmış UPS Gücü (kW)
- Son Kullanım Oranı (%)
- Veri Merkezi Kurulu Gücü - IT toplamı + Soğutma + Aydınlatma ve diğer (kW)
- Mevcut Kullanım Oranı (%)
- Veri Merkezi Ciroosu - Mümkünse Son 5 yıl (TL)
- Toplam Ciro ve Kırılım Oranları
  - Ortak Yerleşim-Sunucu Barındırma (Co-Location)
  - Sunucu Kiralama (Dedicated Server)
  - Olağanüstü Durum Merkezi (Disaster Recovery)
  - İçerik Dağıtım Ağı (Content Delivery Network)
  - Veri Yedekleme (Data Backup)
  - Veri Depolama (Data Storage)
  - Barındırma-Hosting (DNS, Web, E-posta, Analitik Hesaplama, vb.)
  - Bulut Hizmetleri

- Altyapı Hizmeti (IaaS - Infrastructure as a Service)
- Platform Hizmeti (PaaS - Platform as a service)
- Yazılım Hizmeti (SaaS - Software as a service)

- Veri Merkezi için kullanılan İnternet Band Genişliği Giriş ve Çıkış-In&Out (Gbps)
- Kurumsal ve Bireysel Müşteri sayıları

Yukarıda belirtilen verileri içerecek raporda, pazardaki tüm veri merkezi işletmecileri ile yer sağlayıcı firmalar ve bulut servis sağlayıcı firmalarla ilgili bilgilerin şeffaf ve açık olarak yer almasının pazardaki mevcut hacmi ve büyüme hacmini görmek açısından çok faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, Amazon AWS, Microsoft Azure gibi yurtdışı kaynaklı firmaların verilerinin ve sanal sunucu sağlama, sunucu kiralama, web barındırma gibi hizmetler veren küçük firmaların verilerinin de yer alması büyük önem taşımaktadır.

BTK'nın internet sitesinde "Ticari Amaçlı Hizmet Verenler (992 yer sağlayıcı)" ve "Kendi Bünyesinde Hizmet Verenler (278 yer sağlayıcı)" şeklinde, iki grup altında bulunan yer sağlayıcı listesi temel alınabilir (<https://www.btk.gov.tr/kendi-bunyesinde-hizmet-verenler-yer-saglayici-listesi>).

Çeşitli veri merkezi işletmecilerinin yaptığı donanım, hizmet ve veri merkezinin birlikte olduğu satışları, yalnızca veri merkezi gibi gösterilmesi ise, pazarın büyüklüğünün şeffaf olarak belirlenememesine neden olabilmektedir. BTK Raporların hazırlanmasında bu hususa dikkat edilmesi gerektiği tarafımızca değerlendirilmektedir. Rapora dâhil edilecek veri merkezi işletmecilerinin ve yer alacak bilgilerin rapora dâhil edilme şartlarının BTK uzmanlarınca belirlenmesi ve gelir bilgilerinin kontrol edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Pazar Verileri Raporlarına yönelik olarak yukarıda detayları yer alan taleplerimizin kurumunuz iş planında yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

<p>6. Ethernet VAE</p>	<p>Ethernet Seviyesinde VAE modeli, IPTV, ses, video konferans, internet, p2p vb farklı kullanım türlerini ölçeklendirebilmek ve optimize edebilmek için gereklidir. Ayrıca yeni nesil şebekeler, Ethernet tabanlı tasarlandığından ve VULA => FTTX yapılar Ethernet olduğundan, bir önceki basamak olan VAE'nin de Ethernet olması, teknolojik yatırımların verimli yapılabilmesi, ülkenin sınırlı kaynaklarının etkin kullanılabilmesine imkân sağlaması açısından önemlidir. Aynı bir multicast yapısı verimli değildir.</p> <p>AB ülkelerinin büyük çoğunluğu, EPG kabul edilen işletmecilere Ethernet seviyesinde VAE yükümlülüğü getirmiş durumdadır. Kurumsal kullanıcılar için L2 VAE hizmet sunum gerekliliği çok önceden genel kabul görmüş durumdadır. Türkiye dâhil olmak üzere, tüm dünyada bu alandaki yatırımlar ve şebekeler artık Ethernet teknolojisiyle ya da Ethernet destekler teknolojiler ile geliştirilmektedir.</p> <p>Ethernet seviyesinde VAE erişim modeli bir yükümlülük olarak düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
<p>7. Pazarda etkin rekabetin tesisi için yerleşik işletmeci toptan seviyede hizmet seviyesi taahhütlerinin gözden geçirilmesi, yaptırımlarının belirlenmesi, uyumunun sağlanması ve denetlenmesi</p>	<p>Yerleşik işletmecinin Referans Teklifler ile toptan seviyede sunduğu hizmetlerde hizmet seviyesi taahhüdüne uymaması, gerek müşterilerin yaşadığı deneyimi gerekse işletmecilerin maliyet ve itibarlarını zedeleyerek rekabeti engellemektedir.</p> <p>Yerleşik işletmecinin toptan fiber satışlarında dikey bütünleşik yapıda bulunan işletmeciye ayrımcı davrandığı Kurumunuzca da tespit edilmiştir. Bu bağlamda yerleşik işletmecinin tüm işletmecilere ayırım gözetmeksizin hizmet kalitesi taahhütlerini benzer seviyelerde gerçekleştirmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.</p>
<p>8. Uydu Haberleşme Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması</p>	<p>Uydu hizmetleri, diğer telekomünikasyon hizmetlerinin tamamlayıcısı ve gelişmeye çok açık bir sektördür. Dünya'da 5-6 sene öncesine kadar uydudan genişbant uygulamaları sınırlı bir seviyede bulunmaktaydı. İlk yatırım ve hizmet bedelleri pahalıydı ve yeterli yaygınlık yoktu. Bu gidişat, Ka-bant teknolojisini kullanan uyduların devreye alınmasıyla değişmiştir. Antenlerin kolay taşınabilmesi, kolay montajı, teçhizat ve hizmet ücretlerinin düşmesiyle, uydudan genişbant internet, dünyada ve bölgemizde önemli bir büyüme kazanmıştır.</p>

Aşağıdaki tablodan da açıkça anlaşılacağı üzere, elektronik haberleşme hizmetlerimizin uydu hizmetleri içindeki payı dikkate alındığında uydu hizmetlerinde dünya ile benzer bir oranı yakalayabilmek için, Türkiye uydu sektörünün 7 kat büyümesi gerekmektedir. Türkiye uydu haberleşme hizmetleri büyüklüğünün artması, hem ülke ekonomimizi hem de elektronik haberleşme sektörümüzü geliştirecek ve kalkınmamıza büyük katkı sağlayacaktır.

	Elektronik Haberleşme Hizmetleri Gelirleri	Uydu Haberleşme Hizmetleri Gelirleri	EHHG/UHHG Oranı
Dünya	1 trilyon 340 milyar \$ ¹	126,5 milyar \$ ²	% 9,44
Türkiye	12,3 milyar \$	164 milyon \$	% 1,33

Dünya ve Türkiye'nin, EHHG İçerisinde UHHG'nin Payı 2018

Neler Yapılmalı?

1. Kamu hizmet alımlarında, Uydu Haberleşme Hizmetlerine bir engel getirilmemelidir. Uygun görülen hizmetlerin ihalelerine yerli ve millî özel şirketlerinde girmesine imkân verilmelidir.
2. TÜRKSAT'ın, hem toptan, hem de perakende pazarda faaliyet göstermesi ve sektörün gelişmesine engel olan ayrıcalıklı durumu devam etmemelidir. TÜRKSAT sadece toptan pazarda yer almalı, perakende pazar büyütülmelidir. TÜRKSAT piyasa koşullarına cevap verebilen ve piyasanın büyümesine destek veren bir kuruluş haline gelmelidir.

¹ <https://www.statista.com/statistics/268628/worldwide-revenue-from-telecommunications-services-since-2005/> - 2019 tahmini - 1,12 US \$ per 1 € Yearly average - <http://www.x-rates.com/average/?from=EUR&to=USD&amount=1&year=2019>

² Satellite Industry Association's State of the Satellite Industry Reports (2016-2019)

3. Uydu haberleşme sektörünün gelişmesini engelleyici tutumlardan vazgeçilmelidir. Mevcut durumumuzu geliştirmek ve dünya uydu teknolojilerinde gerçekleşen yeni gelişmelere uygun olarak ihtiyaç duyulan yasal düzenlemeler ivedilikle gerçekleştirilmelidir. Türkiye, Uydu Haberleşme Hizmetleriyle ilgili Uluslararası İşbirliklerinin içinde bulunmalıdır. Uydu hizmetlerinde, bölgesel hatta küresel bir oyuncu haline gelebilmemiz için işbirlikleri yapmamız şarttır.
4. Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliği'nde yapılan değişiklik ile uydu üzerinden elektronik haberleşme hizmeti sunan işletmecilere, Haziran 2018'e kadar "kullanıcılarına ait trafikleri Türkiye içerisinde kurulmuş uydu yer istasyonları üzerinden geçirme yükümlülüğü" getirilmiştir. Getirilen bu yükümlük, ne güncel uydu teknolojilerine nede uluslararası rekabet koşullarına uymamaktadır. Türkiye, ticari ilişkilerinde "mütekabiliyet" koşullarıyla karşılaşacak ve orta dönemde ülkemiz ciddi ekonomik kayıplara uğrayacağından bu düzenleme yürürlükten kaldırılmalıdır.
5. Ülkemiz uydu hizmetleri ve projeleri, yeni nesil uydular kapsamındaki teknolojik gelişmelere uygun olarak, ülkemiz ve bölgemiz uydu piyasa koşulları gözetilerek, Türkiye'nin varması düşünülen hedefler dikkate alınarak güncellenmelidir.

Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

9. Alt Yerel Ağ

Alt Yerel Ağ taleplerimiz Referans Teklifte yer alan "..her bir Alt Yerel Ağa Ayrıştırılmış Erişim münferiden projelendirilecektir." ifadesi gerekçe gösterilerek Türk Telekom tarafından reddedilmektedir. Ayrıca yatırım planlaması için gerekli olan saha dolaplarının koordinat bilgileri, mesafe bilgileri, kanal/göz adetleri ve açık adres bilgileri yükümlülük kapsamında olmadığı belirtilerek paylaşılmamaktadır.

12.04.2013 Tarih ve 2013/DK-SRD/188 Sayılı Kurul Kararı ile onaylanan 2013.4.3 Referans Numaralı Fiziksel Şebeke Altyapısına Erişim Pazarı Analizi Nihai Dokümanında Türk Telekom'a Alt Yerel Ağa Erişim de dâhil olmak üzere erişim yükümlülüğü getirilmiştir. Ancak alt yerel ağa erişime, Referans Yerel Ağa Ayrıştırılmış Erişim

Teklifinde neredeyse sadece “Ücretler ve Faturalama” başlıklı Ek-7’nin 1.8 maddesinde yer verilmiştir. Alt yerel ağa erişim devresine ilişkin tesis ve aylık kullanım ücretleri, ortak yerleşim, transmisyon hizmetleri dâhil olmak üzere ilgili diğer hizmetler ve servis seviyesi taahhütleri ile yaptırımlar referans teklifte yer almamaktadır.

Türk Telekom “Alt Yerel Ağ Ayrıştırılmış Erişim Teklifi”ni hazırlamadığı sürece getirilen yükümlülük kâğıt üzerinde kalacaktır. Ayrıca alt yerel ağa erişimin gereği olarak işletmeciler trafiği saha dolaplarında teslim alacaklarından, işletmecilere saha dolaplarının adreslerinin (koordinat bilgilerinin) de verilmesi gereklidir. Aksi halde işletmecilerin oluşturmak istedikleri şebekenin koordinatlarını planlayabilmeleri imkânsızdır.

Konuya ilişkin Avrupa örneklerini incelediğimizde;

İngiltere’de BT Openreach’e ait referans tekliflerin yer aldığı <http://www.openreach.co.uk/orpg/home/products/llu/contracts/contracts.do> adresinden görüleceği üzere, “Yerel Ağ Erişim” ve “Alt Yerel Ağ Erişim” için ayrı ayrı referans teklifler hazırlanmıştır.

Ayrıca, http://www.openreach.co.uk/orpg/home/products/llu/downloads/SLU_main_issue1.4.doc adresinde erişim noktalarına (Sub Local Connection Point) ilişkin adres ve yerleşim bilgilerinin verildiği görülmektedir.

İtalya’da düzenleyici kurum AGCOM, 1999 yılında alt yerel ağa ilişkin ve referans teklif hazırlama yükümlülüğü getirmiştir. Halen geçerli olan alt yerel ağ erişim ücreti 5.79 Euro/ay olup, 2014-2017 yıllarına yönelik yapılan Pazar analiz çalışmaları kapsamında 411-5.45 Euro/ay aralığına indirilmesi planlanmaktadır. AGCOM İtalya’da altyapı bazlı rekabetin tesisi açısından alt yerel ağ erişimini teşvik etmektedir.

Yukarıda belirttiğimiz ülkemiz pazar gerçekleri, AB uygulamaları ve yaşanan deneyimler göz önüne alınarak; altyapı bazlı rekabetin teşvik edilmesini ve işletmecilerin yatırım merdiveninin üst basamaklarına çıkabilmesinin ardından alt yerel ağın münferit projelendirme yoluyla tesisinden vazgeçilerek, referans tekliflerle düzenlenmesini talep etmekteyiz.

Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

<p>10. Sabit pazarda ayırım gözetmeme Yükümlülüğünün Kapsamının Gözden Geçirilmesi</p>	<p>Yerleşik işletmeci tarafından 2015 ve 2016 yılı içinde gerçekleştirilen organizasyon değişiklikleri ile yerleşik işletmeci ile dikey bütünleşik yapının kurumsal ve bireysel pazarlama, satış, şebeke ve operasyon organizasyonlarının tek bir çatı altında toplandığı, üç şirket arasında bilgi alışverişini ve ortak strateji oluşturup buna uygun olarak uyumlu hareket etmeyi kolaylaştırdığı aşikârdır.</p> <p>Martin Cave, “Six Degrees of Separation: Operational Separation as a Remedy in European Telecommunication Regulation” başlıklı makalesinde, “yerel teşvikli ticari ayrıştırma” (business separation with localised incentives) adımının önemini vurgulamaktadır. Cave, dikey bütünleşik işletmecinin toptan seviyede ayırım gözetmemesinin sağlanması için yöneticilerin yalnızca tek bir şirketin tek bir fonksiyonundan sorumlu olmaları ve yalnızca bu şirketinin bu fonksiyonun başarısı için ödüllendirilmeleri gerektiğini ve hatta dikey bütünleşik yapının içinde çalışanların şirket değişikliği yapmalarının kısıtlanması gerektiğini savunmaktadır.</p> <p>Bu organizasyon değişikliğinin rekabete olası etkilerinin bu bağlamda incelenerek mevcut ayırım gözetmeme yükümlülüğünün kapsamının bu bağlamda genişletilmesinde fayda görülmektedir.</p>
<p>11. THK Modeline İşlerlik Kazandırılması</p>	<p>Toptan Hat Kiralama (THK) modelinin sabit ses pazarındaki hızlı düşüş eğilimini durdurma konusunda en işlevsel yöntem olduğu değerlendirilmektedir. THK modeline işlerlik kazandırılmasına yönelik aşağıdaki önlemlerin hayata geçirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir;</p> <ul style="list-style-type: none"> • THK Aylık Hat Kullanım ücretlerinde ve THK’lı port ücretlerinde kampanyalar hazırlanmalıdır. • VOIP abonelerinin numaralarının THK’ya dönüştürülerek taşınması sağlanmalıdır. • THK numara taşıma yöntemi olarak belirlenmelidir.
<p>12. Rekabetin Tesisine Yönelik Düzenlemeler</p>	<p>Aşağıdaki düzenlemelere, kurumunuz iş planı kapsamında yer verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir;</p> <p>1- Rekabet Yönetmeliği: - Kurumun birinci görevi ve hedefi rekabetin tesisi, korunmasına yönelik düzenlemeleri yapmak ve her türlü tedbiri almak olarak Kanunda açıkça yer almaktadır. Ancak, Kurum tarafından bu görevin</p>

	<p><i>nasıl ve hangi usuller çerçevesinde yerine getirileceği, rekabet ihlalleri ve referans aykırılıkları konusunda nasıl yol izleneceğini belirleyen bir düzenleme bulunmamaktadır. 3- İşletmecilerin Referans Teklif Aykırılıklarına İlişkin Şikâyetlerinin Giderilmesinde Uygulanacak Usul ve Esaslar:</i> Tüketici şikâyetlerinin giderilmesine benzer bir yapı ve neticelendirme biçimi mevcut referans tekliflerin uygulanması açısından önemlidir. Aksi takdirde referans tekliflerin tamamına uygulanıp uygulanmadığına ilişkin yapılan denetim çalışmaları çok uzun süreçler almaktadır. Bu süreçlerin uzaması sonucunda da İşletmeciler mağduriyet yaşamaktadırlar. Bu durum İşletmecilerin abonelerine de yansımaktadır.</p>
<p>13. Temel Performans Göstergeleri (Fiyat Dışı Rekabet İhlallerinin Tespiti ve Giderilmesi)</p>	<p>Taslağı kamuoyu ile paylaşılan “Temel Performans Göstergelerinin Raporlanması ve Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar” henüz yürürlüğe alınamamıştır. Oysaki pazarda fiyat dışı rekabet ihlallerinin tespiti açısından son derece kritik öneme sahiptir. Konunun önemine istinaden bu konuda talep ve görüşlerimiz yeniden paylaşılmakta ve bir an önce uygulamaya konulmasını talep etmekteyiz.</p> <p>1- Düzenleme taslağının amaç bölümünden “ilgili pazarda Etkin Piyasa Gücüne(EPG) sahip olduğu tespit edilerek ayırım gözetmeme, şeffaflık ve hizmet seviyesi taahhütlerine ilişkin işletmeci bazında gerçekleşme değerlerini içeren TPG’lerin sunulması yükümlülüklerine tabi kılınan işletmeci”lerin düzenleme kapsamına alındığı görülmektedir. İlgili pazarlar aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir:</p>

Toptan Erişim Hizmetleri	İlgili Pazar
YAPA	Fiziksel Şebeke Altyapısına Erişim Pazarı
VAE	Veri Akış Erişimini İçeren Toptan Genişbant Pazarı
Kiralık Devreler, Noktadan Noktaya ME, Noktadan Noktaya G.SHDSL	Toptan ve Perakende Kiralık Devre Pazarı
Toptan Hat Kiralama	Sabit Şebekede ağrı Başlatma Pazarı

Yukarıda da ifade edildiği üzere Pazar analizleri sonucunda ayrı pazarlarda değerlendirilen YAPA, VAE, Kiralık Devreler ve THK hizmetlerinin ayrı ayrı nitelik ve süreçlere sahip olması nedeniyle, bu hizmetlere ilişkin farklı tesis, aktivasyon, arıza ıslah gibi hizmet kalitesi seviyeleri mevcuttur.

Her bir hizmet ya da en azından her bir ilgili Pazar bazında TPG'lerin ayrı ayrı raporlanması ve yayımlanması sağlanmalıdır. Aksi halde düşük sayıdaki YAPA hizmetine ait TPG'ler, VAE hizmet TPG'si içinde kaybolur ki; bu durumda YAPA'nın dâhil olduğu Fiziksel Şebeke Altyapısına Erişim Pazarında rekabet ihlallerini tespit etmek imkânsızdır.

2- İlgili pazarlarda rekabet ihlallerinin tespiti amacıyla TPG'lerin raporlanması ve yayımlanmasına ilişkin düzenlemenin il bazlı olması gerektiği de açıktır. Zira alternatif işletmeciler yaklaşık 12 yıllık düzenleme sürecinin ardından maalesef umulan büyümeyi sağlayamamışlar, bu nedenle de faaliyet alanlarını belirli Őehirlerde yoğunlaştırmışlardır. lke genelinde hizmet sunan EPG'ye sahip işletmeciye ve bağlı ortaklığı/iştirakine ait TPG'ler ile belirli illerde faaliyetlerini yoğunlaştırmış alternatif işletmecinin TPG'lerinin

	<p>kıyaslanması rekabet ihlallerini net biçimde ortaya çıkarmayacaktır. Oysa il bazlı yapılacak karşılaştırmalar çok daha net çıkarımlarda bulunulabilecek göstergeler içerecektir.</p> <p>3- TPG’lerin işletmeci bazlı ve karşılaştırmalı olarak yayımlanmasını talep etmekle birlikte; işletmeci bazlı değil de anonim hale getirilerek yayımlanmasına her ne sebeple karar verirse verilsin, alternatif işletmecinin durumunu bilerek gerekli analizleri yapabilmesini teminen, Türk Telekom tarafından raporlanan ilgili işletmeciye ait verilerin kendisi ile paylaşılması esas olmalıdır.</p> <p>4- AB düzenlemesinde de olduğu gibi, ayırım gözetmeme yükümlülüğünde, fiyat dışı rekabet ihlallerinin çok farklı yöntemlerle uygulandığını görmekteyiz. Bu hususların tamamı hizmet seviyesi taahhütlerinde yer almamaktadır (örn; tarifelerin makul bir süre önce duyurulması). Hizmet seviyesi taahhütlerinde daha çok ilgili hizmete yönelik prosedürler hüküm altına alınmakta genel konulara yönelik ölçütler yer almamaktadır. Taslak düzenleme ile getirilecek TPG’lerin sadece hizmet seviyesi taahhüdü ile sınırlı olmaması ve Avrupa Komisyonu Tavsiye Kararlarında yer alan “Erişimde Eşitlik” ve “Teknik Tekrarlanabilirlik” prensiplerini de kapsamı gerekmektedir.</p> <p>5- Şeffaflık ilkesinin gereği olarak, raporlama metodolojilerinin tanımlanması ve açıklanması büyük önem arz etmekte olup, bu kapsamda “Hatalı Arıza” kayıtlarının da hangi metodolojiye göre incelenip, hangi kriterler ile hatalı statüsüne alınacağıın tanımlanması gerekmektedir.</p> <p>Ayrıca “Arıza mahalline gidilerek müdahalede bulunup düzeltilen arızalar” ile “uzaktan yapılan kontrollerle giderilen arızalar” kategorilerinin ayrı ayrı raporlanması da göstergeleri daha anlaşılır kılacaktır.</p>
14. YAPA’ya İşlerlik Kazandırılması	<p>Sabit genişbant hizmetleri için 2009 yılında Yerel Ağın Paylaşımına Açılması (YAPA) yöntemleri benimsenerek rekabetin artırılması amaçlanmıştır. Ancak günümüze kadar geçen süre içerisinde alternatif sabit genişbant işletmeciler uygulama ve maliyetler sebebiyle YAPA’yı tercih etmemişlerdir. AB’de yeni nesil işletmeciler %80’lik oran ile en çok YAPA uygulamasından faydalanırken ülkemizde YAPA uygulamasının kullanımı oldukça düşük olup ve bu oranın %1’in altında olduğu görülmektedir. Bu duruma paralel olarak yeni nesil işletmecilerin pazar payları</p>

da AB'ye kıyasla çok düşüktür. AB'de sabit genişbant pazarında yeni nesil işletmecilerin pazar payı %60'a ulaşırken, ülkemizde %9-10'lar seviyesindedir. Pazar payları için hedef konulmalı ve gerçekleştirmeler takip edilmelidir.

Bu engellerin büyük kısmı mevzuatta yer alan hususların etkin bir şekilde uygulanması ile giderilebileceği gibi, mevzuata aşağıda bahsedilen ilaveler ile sektörde rekabetin önü açılmalıdır;

- Şu an YAPA modelinde maliyet esaslı ücretler uygulanmamaktadır. YAPA Maliyetleri tamamen maliyet esaslı olmalı, İşletmeciler almadıkları hizmetin karşılığını ödemek zorunda bırakılmamalıdır. YAPA Tam paylaşım abone devresi kullanım ücreti (aylık), Yalın ADSL Erişim Ücreti den pahalı olması bunun açık bir örneğidir.
- YAPA Tam paylaşım abone devresi kullanım ücreti mutlaka Yalın ADSL ücretinin altına düşürülmelidir.
- Türk Telekom binalarına giriş hala uzun ve zahmetli bir süreç içinde gerçekleşmektedir. Ortak yerleşim maliyetleri ise maliyet esaslı değildir. Elektrik ücretlerinde İşletmeciler kullandıkları enerjinin ücretini ödemek zorunda kalmaktadırlar. İşletmecilerin kullandıkları güç doğrultusunda ücretlendirilmeleri gerekmektedir. Bina içinde kabloların bakım ücreti adı altında alınan aylık ücretler tamamen Türk Telekom'un başka işler içinde istihdam ettiği personelinden kaynaklanmaktadır.
- YAPA Santrallerinin sayıları artırılmalıdır.
- Genişbant abonesinin işletmeci değişikliği sırasında; aynı numara taşınabilirliği usul ve esasların olduğu gibi verici işletmeciye ikna çalışması yapma engeli getirilmelidir.

Kurumunuzdan referans teklif içinde yer alan ücretlerin maliyet esaslı olarak belirlenmesi için yeni bir çalışma yapılmasını ve referans teklif ihlallerine karşı Kurumunuzun hızlı bir şekilde cevap vermesini talep etmekteyiz.

Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

15. Sanal Olarak Ayrıştırılmış Yerel Erişim (SAYE) Referans Teklifi	<p>BTK tarafından Sanal Olarak Ayrıştırılmış Yerel Erişim hizmetine ilişkin çalışma yürütülmüş ve 22.05.2014 tarihli Kurum kararı ile SAYE'nin "Mbit/sn başına transmisyon ücreti" temelli yeni VAE tarifelerine ilişkin uygulamalar gözlemlendikten sonra değerlendirilmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar Ankara 10. İdare Mahkemesi tarafından 30 Mart 2016 tarihinde yetki yönünden hukuka aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Ancak halen, SAYE konusunda Kurum tarafından herhangi bir düzenleme hayata geçirilmemiştir.</p> <p>Konunun önemi nedeni ile Kurum tarafından yürütülmekte olan çalışmanın vakit kaybetmeden, ivedilikle tamamlanması, Pazar Analizi ve EPG'ye getirilen yükümlülüklerin tekrar değerlendirilmesi, BTK tarafından getirilebilecek referans teklif hazırlama yükümlülüğün yerine getirilmesinin sağlanması gerekmektedir.</p>
16. Veri Merkezi İşletmeciliğinin Gelişmesi Sağlanmalı	<p>Ülkemize ait verilerin ülkemizde kalması gerektiği tüm kamu kuruluşları, özel kuruluşlar ve işletmeciler tarafından ifade edilmekte, ancak bunun gerçekleşmesi için ilgili kamu kurumlarımız tarafından herhangi bir adım atılmamaktadır. Sadece vatandaşlarımıza ait verilerin değil, aynı zamanda ticari sır olarak nitelendirilebilecek şirketlerimize ait veriler ve kamu kuruluşlarımıza ait verilerin de ülkemiz topraklarında barındırılması gerekmektedir.</p> <p>KHK/678, 2018/11201 ve 2018/11969 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları çerçevesinde, veri merkezlerine yönelik çeşitli destek ve teşviklerin verileceği belirtilmektedir. Bu umut verici ve sektörün önünü açması beklenen düzenlemeler incelendiğinde bazı eksikleri olduğu anlaşılmaktadır.</p> <p>Hem düzenlemeler hem de teşvikler anlamında önemli gelişmeler olmasına rağmen bu düzenlemeler tam olarak beklentileri karşılamamaktadır. Öncelikle düzenlemelere baktığımızda, anlam, tanım ve terim karmaşası yaşandığı görülmektedir. Emlak'tan enerjiye; donanımdan, insan kaynağına kadar kapsamlı bir konu olduğu için yapılacak düzenlemeler, veri merkezi nedir bağlamından çıkmadan hazırlanmalıdır.</p> <p>Veri merkezini oluşturan bileşenler hep birlikte değerlendirilmelidir. Teşvikler veri merkezlerini ilgilendiren bütün bileşenler düşünülerek, veri merkezlerinin fiziksel, teknolojik ve sahip olması gerektiği çevre dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Veri merkezlerine, "Cazibe Merkezleri Programı" kapsamında sağlanan destek ve teşviklerin ülke geneline yaygınlaştırılması ve beyaz alan sınırının kaldırılmasıyla bu düzenlemeler asıl amacına</p>

ulaşmış olacaktır.

Sektördeki ilgili paydaşlarının görüşleri alınarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımızca hazırlanan “Ulusal Genişbant Stratejisi ve Eylem Planı (2017-2020)” 11.12.2017 tarihli ve 2017/44 sayılı YPK Kararı ile kabul edilmiş ve 21 Aralık 2017 tarihli ve 30277 sayılı Resmi Gazetenin mükerrer sayısında yayımlanmıştır. **Ulusal Genişbant Stratejisi ve Eylem Planında**, Stratejik Amaç 3 başlığı altında yer almakta olan, **17. Madde Veri Merkezlerinin Desteklenmesi** ve **18. Madde Türkiye’de Güçlü İnternet Değişim Nokta (İDN)’ları Oluşturulması** eylem maddeleri incelendiğinde konunun önemine dikkat çekilmekte ve birçok kurum/kuruluşa sorumluluklar atfedilmektedir.

	Toplam Veri Merkezi Alanı	Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla
Dünya	36 milyon m ²	75,5 trilyon \$
Türkiye	0,1 milyon m ²	0,85 trilyon \$
Türkiye (Dünya Oranında)	0,4 milyon m ²	0,85 trilyon \$

Türkiye’nin, Dünya ortalamasında bir veri merkezi alanına sahip olması için, toplam veri merkezi alanını 4 kat arttırması gerekmektedir. Bir başka deyişle Türkiye topraklarında bulunması gereken veri merkezi alanı, yaklaşık olarak 400 bin m²dir. Dünyada yıllık veri merkezlerinin büyüme ortalaması ~%5,5’dir. Fakat hedefimiz dünya ortalaması üzerinde bir büyüme sağlamak ve arada bulunan bu büyük farkı kapatmak olmalıdır.

Neler Yapılmalı?

Sadece vatandaşlarımıza ait verilerin değil, aynı zamanda ticari sır olarak nitelendirilebilecek şirketlerimize ait veriler ve kamu kuruluşlarımıza ait verilerin de ülkemiz topraklarında barındırılması gerekmektedir. Bu amaçla Veri Merkezlerine gereken desteğin sağlanması önemlidir. Türkiye’de Veri Merkezi İşletmeciliğinin daha iyi yerlere gelmesine, bölgesel hatta küresel bir oyuncu haline gelebilmesine yönelik öneriler şunlardır;

1. Veri Merkezlerine, “Cazibe Merkezleri Programı” kapsamında sağlanan destek ve teşvikler kullanılamamaktadır. Bu teşviklerin kullanılabilmesi için bölge (23 il sınırı) ve beyaz alan sınırı (5000 m2) kaldırılmalı ve ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır. Bununla birlikte,
  - 5 yıl süre ile veri merkezi personelin gelir vergisinden %100 muafiyeti,
  - Sıfır maliyetli fiziksel şartlara sahip %100 uyumlu bina/kampüs imkânı,
  - Türkiye dışına satacağı servislerin gelirlerinde %100 vergi muafiyeti,
  - Türkiye içerisine satacağı servislerden %50 oranında vergi muafiyeti,
  - Anlaşmalı üniversiteler ve kurumlardan gerekli teknik personelin yetiştirilmesi şartı ile bu personelin maaşlarında %50 oranında devlet desteği sağlanmalıdır (Komşumuz Bulgaristan örneğinde olduğu gibi).
2. Hem düzenlemeler hem de teşvikler anlamında önemli gelişmeler olmasına rağmen bu düzenlemeler tam olarak beklentileri karşılamamaktadır. Öncelikle düzenlemelere baktığımızda, anlam, tanım ve terim karmaşası yaşandığı görülmektedir. Emlak’tan enerjiye; donanımdan, insan kaynağına kadar kapsamlı bir konu olması sebebi ile öncelikle “veri merkezi”nin ihtiyaçları net olarak belirlenmeli ve verilecek olan teşviklerin bu ihtiyaçlara yönelik olarak hazırlanması sağlanmalıdır. Bu noktada, veri merkezi işletmecilerine özel elektrik tarifesi hazırlanmalıdır. Bu tarife en fazla sanayi

elektriği tarifesinin yarısı kadar olmalıdır.

3. Veri Merkezlerimizin, dünya standartlarında hizmetler verilebilmesi, yaşamakta oldukları ve onlar ile doğrudan ilişkilendirilemeyecek hukuka aykırılıkların önlenmesi için “Veri Merkezi İşletmecisi” tanımı en kısa sürede Kanunlarda yerini almalıdır.
4. Tüm Erişim Sağlayıcıların katılımının zorunlu olacağı birden fazla İnternet Değişim Noktasının kurulması biran önce gerçekleştirilmelidir.
5. Türkiye’nin sahip olduğu fiber altyapının artması gerekmektedir. Ülkemizde veri merkezlerine fiber hizmet sunan işletmeci sayısı en fazla 3-4’le sınırlı kalmaktadır. Bu rakam Avrupa’da yaklaşık 35, komşumuz Bulgaristan’ın başkenti Sofya’da ise yaklaşık 50’dir.
6. Veri merkezlerinin bağlantı hızları yükselmeli, fiyatları düşürülmelidir. Avrupa’da ortalama bir Veri merkezinin bağlantı hızı 2-3 Tbps’dır. Ülkemizde ise bütün veri merkezlerimizin toplam bağlantı hızı ancak 1 Tbps seviyelerindedir. Ülkemizde 100 Gbps’lik, veri merkezleri için yavaş denebilecek bir hıza bile, yurt dışına göre astronomik ücretler ödenmektedir. İki noktası İstanbul içerisinde yer alan bir internet devresinin maliyeti uluslararası devre maliyetlerine göre neredeyse 10 katı pahalıdır. Uluslararası devre fiyatları bu kadar düşükken, ülkemiz içerisinde (Local Loop) devre fiyatlarının bu kadar yüksek olması anlamsızdır. Fiber erişim sağlayıcıların Veri Merkezlerine özel indirimli tarife oluşturmaları zorunlu tutulmalıdır.

Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

17. Birden fazla İnternet Değişim Noktasının Kurulması sağlanmalı ve Kurulmuş Olanlar Desteklenmeli

İDN’ler hem arzın hem de talebin yüksek olduğu yerlerde fayda sağlamaktadır. Başta bölgesel oyuncu olmak üzere, ülkeye ait verilerin korunması gibi birçok neden için gereklidir. Ülkemizde İDN’nin önemi tam olarak anlaşılammış ve konuya hâkim insan kaynağının azlığından dolayı hep arka plana itilmiştir. İDN konusunda yine gözlerden kaçan bir başka husus da, nerede kurulması gerektiğidir. Bu projenin gerçekleştirecek firma ve yerleşim yeri bağımsız olmalıdır. Hiçbir sağlayıcı ya da tüketici bu firmaya egemen olmaya çalışmamalıdır.

Telekomünikasyon pazarlarında serbestleşmeyi tam anlamıyla gerçekleştirebilmiş, rekabeti tesis edebilmiş ülkelerde, İDN herhangi bir düzenlemeye tabii değildir. İDN'lerin düzenlenmeye tabi olmasından ziyade daha çok İSS'ler arasında veri alışverişi, trafik değişimi (peering) üzerinden yürüyen ve tarafların menfaatine olacak şekilde düzenlenmiş çeşitli anlaşmalar ile sağlamaktadır. Çünkü karşılıklı bir yarar ve fayda söz konusudur.

İDN faaliyetleri hükümet denetimi olmaksızın tamamen işletmeciler arasında kendiliğinden gerçekleşmektedir. İDN'ler yalnızca trafik alışverişi, değişimi (peering) yapmak isteyen birçok sağlayıcının bulunduğu ülkelerde mevcuttur. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde, İDN'lere kamu tarafından herhangi bir müdahale olmadığı görülmektedir. Bu ülkelerde İDN'lere bağlanma, ya ücretsiz ya da çok ucuzdur.

Gelişmekte olan birçok ülkede İDN'lerin eksikliğinin başlıca nedeni, pazarda belirli altyapı veya hakları kullanan tekel yetkisine sahip tek bir oyuncunun varlığıdır. Düşük rekabet seviyelerinin olduğu ülkelerde, İSS'lerin trafiklerini kendi aralarında değil de hâkim olan oyuncu aracılığıyla değiş tokuş etmekten başka çaresi bulunmamaktadır. Bu durumun önlenmesi için devletlerin müdahale ederek bu alanı, ülkenin ve sektörün yararına olacak şekilde düzenlemesi ve yeni piyasa katılımcılarının kısıtlamalarını azaltmak için yardım etmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, **tüm erişim sağlayıcıların katılımının zorunlu olacağı (başta Türk Telekom olmak üzere) birden fazla İnternet Değişim Noktasının kurulması biran önce gerçekleştirilmelidir.** Burada dikkat edilmesi gereken husus, İDN'nin bir ülkenin güvenliği için çok önemli olduğudur. Bu nedenle, mümkün mertebe yerli olanaklar ile hayata geçirilmelidir. Bu kapsamda, **TNAP desteklenmelidir (<http://tnap.net.tr/>).** Aynı zamanda başka yerli/yabancı girişimlerin oluşmasına imkân sağlayan ortam sağlanmalıdır. Gerekli adımların atılmaması halinde ülkemiz, veri merkezlerinin çoğunu ve bu konuda uzmanlaşmış personelinin büyük bölümünü kaybetmekle karşı karşıya kalacaktır.

Veri merkezleri için olmazsa olmaz bir ihtiyaç olan İDN'ler ile ilgili sorunların aşılabilmesi durumunda ülkemiz, birçok konuda dışa bağımlı hale gelecektir. Türkiye'de depolanması gereken verilerin yurt dışındaki veri merkezlerine kayması, Türkiye'nin üzerinden geçmekte olan internet trafiğinin artması yerine azalması hatta

kaybedilmesi vb. gibi sayısız ekonomik ve teknik tehlikeler ile karşı karşıya olacağımızın bilinmesi ve farkına varılması gerekmektedir. Söz konusu risklere ilişkin farkındalığımızın artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Bir başka tehlike de, örneğin yurtdışındaki bir e-posta hizmetinin kurumsal olarak kullanılması halinde, o şirketin bütün iç yazışmalarının önce yurtdışına gitmesi ve sonra geri gelip bir alt kattaki alıcıya ulaşmasıdır. Özel sektörde bu bilinç henüz tam olarak yerleşmemiş durumdadır. Ülkemiz kamu kurum ve kuruluşları için ise bu durum çok önemli güvenlik risklerini ortaya çıkarabilecektir.

Bununla birlikte, Orta Asya'da yaşayan yaklaşık 280 milyon insanın internet trafiğinin Türkiye'den geçmesi yerine, atılmayan adımlar yüzünden Kafkas trafiğinin balkanlar üzerinden gerçekleştiği ve Bulgaristan'dan Avrupa'ya ulaştığı görülmektedir (Cowie 2015).

Bu şartlar altında internet trafiği konusunda Türkiye'nin bölgesel bir merkez olması için tüm erişim sağlayıcıların katılımının zorunlu olacağı birden fazla İDN kurulması şarttır. Fiber altyapı yaygınlaştırılmalı, veri merkezleri güçlendirilmeli ve İnternet Değişim Noktaları kurulmalıdır. İnternet Değişim Noktaları sayesinde veriye çok daha hızlı ve ucuza erişilebilecektir.

İDN'nin tek başına düşünülmemesi gereken bir ekosistemin parçasıdır. Kurulması planlanan İDN'nin/İDN'lerin istenilen amaca hizmet edebilmesi için öncelikle atılması gereken adımlar bulunmaktadır. Aksi durumda kurulacak İDN'nin/lerin, hedeflenen amaçlara hizmet edemeyecektir.

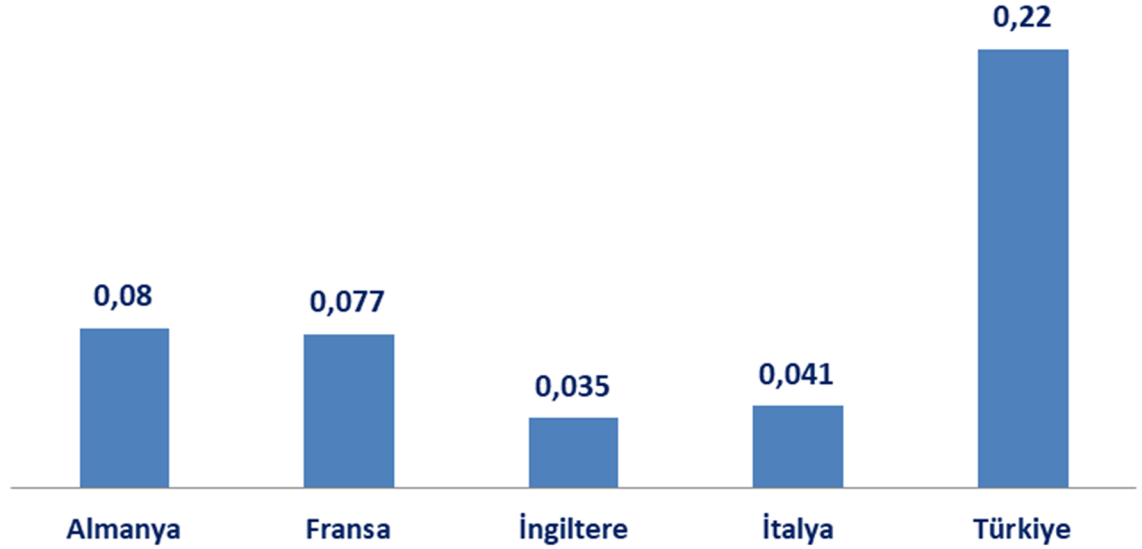
İnternet Değişim Noktasına bağlantı fiyatları düşük olmalıdır. İDN'ye bağlanma maliyetinin, internet kapasitesi almaktan daha az maliyetli olması gerekmektedir. Aksi durumda, İDN'ye bağlanmanın işletmeciler açısından rasyonel olması mümkün değildir. Mevcut durumda, ülkemizde internet kapasite fiyatları çok yüksektir. Bu durumun devam etmesi halinde, 2023 yılında artan yurtdışı bağlantı kapasitelerinin de getirdiği olanaklarla, özel haller haricinde ülkemizde veri merkezi işletmeciliği diye bir sektörden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Gecikme (Latency) süreleri düşürülmelidir. Türkiye'de gecikme süreleri 100-150 milisaniye iken bu rakam Avrupa'da 20-30 ms, hatta Londra gibi bazı finans merkezlerinin olduğu yerlerde ise 2-3 ms'ler seviyesindedir.

	<p>Ülkemizde kurulacak olan İDN'ye, başta CDN'ler (Content Delivery Networks - İçerik Dağıtım Ağları) olmak üzere, işletmecilerin bağlanma tercihinde bulunabilmesi için söz konusu gecikme hızlarının düşmesi gerektiği değerlendirilmektedir.</p> <p>Ulusal Genişbant Stratejisi ve Eylem Planında, Stratejik Amaç başlığı altında yer almakta olan, 18. Madde Türkiye'de Güçlü İnternet Değişim Nokta (İDN)'ları Oluşturulması eylem maddeleri konunun önemine dikkat çekmekte ve birçok kurum/kuruluşa sorumluluklar vermektedir. Bu maddede yer alan eylemlerin tamamlanma tarihi 2019 yılı olarak belirtilmiştir.</p> <p>Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
18. Sabit Arabağlantı Ücretleri	<p>Ülkemizde Türk Telekom "Alan İçi" arabağlantı ücreti 2008 yılında 1,71 Kr/Dk olarak belirlenmiş 7 yıldır güncellenmemiştir. "Yerel" arabağlantı ücreti ise 2009 yılında 1,39 Kr/Dk ve "Alan Dışı" arabağlantı ücreti de 2010 yılında 2,24 Kr/Dk olarak belirlenmesine rağmen, bugüne kadar ücretlerde herhangi bir yenileme yapılmamıştır. Oysaki arabağlantı ücretlerinin düşürülmesi, pazara yeni giren işletmecilerin yerleşik işletmecilerle rekabet edebilecek noktaya gelmeleri, abonelerine farklı ve kaliteli hizmet sunabilmeleri, girdi niteliğindeki toptan ücretlerdeki düşüşün son kullanıcı tarifelerine yansması ve nihai olarak tüketicilerin daha düşük fiyatlarla hizmet alabilmelerinin sağlanması ve tüketici refahının artırılması bakımından büyük önem arz etmektedir.</p> <p>AB ülkelerinde de arabağlantı ücretlerinin düşmesi yönünde genel bir kabul söz konusu olup, bu ülkeler arabağlantı ücretlerini özellikle AB Komisyonu'nun tavsiyeleri doğrultusunda hızla düşürmeye başlamışlardır. BEREC tarafından hazırlanarak yayımlanan "<i>Termination rates at European level January 201</i>" raporuna göre Almanya, İspanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'deki tek kademeli ücretler ile ülkemizdeki en düşük yerel arabağlantı ücretleri aşağıda yer almaktadır³;</p>

³ https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/download/0/8701-berec-report-on-termination-rates-at-the_0.pdf

AB ve Türkiye Arabağlantı Ücret Kıyaslaması, Eurocent/dk, Ocak 2019

Arabağlantı ücretleri halen Avrupa Birliği ortalamalarının çok üzerindedir, dolayısıyla işletmeciler için ciddi maliyet kalemi oluşturmaktadır. Bu nedenle, AB ortalamalarına uygun olarak ve tüketici refahının sağlanması amacıyla Türk Telekom arabağlantı ücretlerinin yeniden düzenlenerek en az %50 oranında düşürülmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Kaldı ki, Türk Telekom'un YNŞ'ye geçişi ile birlikte şebeke maliyetlerinin ciddi oranda azaldığı bir gerçektir. Bu nedenle, söz konusu maliyet düşüşünün, arabağlantı maliyetlerine de yansıtılması beklenmektedir. YNŞ'ye geçiş ile birlikte, IP arabağlantısının maliyet esaslı ücretlendirmeler ile hayata geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

19. Öncül Düzenleyici Etki Analizi

Kurumunuzca yapılan kimi düzenlemelerin kamuoyu görüşüne sunularak sektördeki paydaşların düzenlemeler hakkında görüşlerinin alındığı bilinmektedir. Bununla beraber, bu uygulama her yeni mevzuat ve mevzuat

	<p>değişikliği için zorunlu değildir.</p> <p>Öncül düzenleyici etki analizlerinin, özellikle de belirli bir sınırın üstünde sayıda aboneyi etkileyen ve işletmecilerin maliyetlerine belirli bir oranın üstünde artışa sebep olan düzenleme taslakları için yapılmasında fayda görülmektedir. İlave olarak, ardıl düzenleyici etki analizleri ile yürürlüğe giren yeni düzenlemelerinin etkilerinin ölçülmesi ve gerekli bulunduğu takdirde ölçümler doğrultusunda gerekli değişikliklerin yapılmasında fayda olacaktır.</p> <p>Bu doğrultuda, Kurumunuzca yapılacak düzenlemeler için düzenleyici etki analizlerinin kullanılması için gerekli düzenlemelerin yapılmasında fayda görülmektedir.</p>
20. 2020 Denetim Planı	<p>Bilindiği üzere Kurumunuz görev tanımı gereği gerek işletmeciler gerekse tüketicilerin şikâyetleri kapsamında işletmecilere yıl boyu ihtiyaç dâhilinde birçok denetim gerçekleştirmektedir. Bunun yanı sıra ilgili mevzuat değişiklikleri kapsamında uyumun denetlenmesi için yıllık planlanan denetimler ile işletmeciler denetlenmektedir.</p> <p>Bu kapsamda işletmeciler ve tüketicilerin bildirimleri kapsamında ihtiyaç duyulan denetimler dışında kalan Kurumunuzca yılbaşında planlanan denetimlerin iş planında yayınlanıyor olması işletmecilerin hem hazırlıklarını önceden yapabilmelerini sağlayacak hem de işgücü planlamalarına destek olacaktır. Böylece denetimlerin asıl amacı olan işletmecilerin düzenlemelere tam uyumu sağlanması desteklenmiş olacaktır.</p>
21. Yeni Yerel Aranır Numara (444 Benzeri) Bloğu Tahsisi	<p>Yerel Aranır Numaralara ilişkin düzenlemelerde “<i>Ülkenin her yerinden, şebekeden bağımsız olarak aynı sayıda rakam çevrilmesi suretiyle erişilen numaralardır. Hâlihazırda, 444 XXXX şeklinde yerleşik işletmeci tarafından ikincil tahsisi yapılan ve ülkenin her yerinden 7 hane çevrilmek suretiyle aranan numaraların kullanımına devam olunur. Ancak, yeni yerel aranır numara grupları Kurum tarafından belirlenebilir. Yerel aranır numaraların tahsisi ve kullanımında uygulanacak usul ve esaslar Kurum tarafından belirlenir.</i>” Hükümleri yer almasına rağmen, alternatif işletmecilere 444’lü veya yine 7 haneli farklı bir bloğun tahsisi yapılmamıştır. Yerleşik işletmeci için söz konusu numaralar bir ayrıcalık oluşturmaktadır.</p> <p>Serbestleşme çalışmalarının üzerinden on yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, alternatif işletmecilere 444’lü veya</p>

	<p>yine 7 haneli farklı bir bloğun tahsisinin yapılmaması, yerleşik işletmeciye bir ayrıcalık oluşturmaktadır.</p> <p>Üstelik alternatif işletmecilere 444'lü veya yine 7 haneli farklı bir bloğun tahsisinin yapılmamasının da ötesinde, Türk Telekom dışındaki diğer işletmecilerin abonelerinden 444'lü numaralara doğru yapılan çağrıların sonlandırma ücreti yerel arabağlantı ücretinin üzerinde bir rakam belirlenerek farklılaştırılmıştır.</p> <p>Sadece Türk Telekom bu hizmeti sunarken alınan kararlar, Türk Telekom'un pazardaki hâkim durumunu güçlendirmekte olup, işletmeciler arasında ayırım gözetilmemesi ilkesi doğrultusunda alternatif işletmecilere de yerel aranır numaraların açılması yönünde usul ve esasların belirlenmesini ve alternatif işletmecilerin de yerel aranır numaralar üzerinden hizmet sunabilmesinin önünün açılmasını talep etmekteyiz. Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
22. IP ARABAĞLANTI	<p>Elektronik haberleşme altyapısı, tamamıyla IP tabanlı sistemlere dönüşürken, "Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı" analizinde IP arabağlantının kapsam dışında tutulması günümüz gerçekleriyle bağdaşmamaktadır. Tüm sistemlerin IP tabanlı olduğu bir dünyada, sadece geleneksel şebekeler dikkate alınarak gerçekleştirilecek bir Pazar analizi, işlevini yerine getiremeyecektir. Çünkü günümüz sabit şebeke altyapısının IP tabanlı olması nedeniyle, Pazar analizi ile getirilen yükümlülüklerin uygulanabilirliği bulunmamaktadır.</p> <p>Mevcut durumda Türk Telekom'un YNŞ şebekesi incelendiğinde IP tabanlı olduğu görülmekte olup, YNŞ dönüşümü neticesinde geleneksel arabağlantı yapılabilmesi mümkün olmamaktadır. Hal böyle iken, geleneksel arabağlantıdan IP tabanlı arabağlantıya geçişin zorunlu olduğu değerlendirilmektedir.</p> <p>Son beş-yedi yıldır, Avrupa Ülkelerinde de altyapıların YNŞ'ye dönüşümü gündemdedir. Bu kapsamda, ses hizmetlerinde IP temelli arabağlantıya geçiş "doğal" ve "verimli" olarak kabul edilmektedir. Birçok ülkede işletmeciler tarafından IP temelli arabağlantı talep edilmiş olup, karşılıklı olarak ticari açıdan anlaşılabilen durumlarda IP arabağlantı kendiliğinden gelişmiş, aksi durumlarda da düzenleyici otoritelerin müdahalesi ile sağlanmasının gerekeceği kabul görmüştür.</p> <p>Avrupa Birliği ülkelerinde YNŞ'ler ile birlikte;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Arabağlantı nokta sayısı azaltılmış, • Ücretlendirmede kademe sayısı indirilmiş, bazı ülkelerde tek kademeye indirgenmiş, • Ücretlerde de ciddi düşüşler yaşanmıştır. <p>IP arabağlantının ihtiyaç haline gelmesi ile birlikte, birçok Avrupa ülkesinde yerleşik işletmeciye IP arabağlantı sağlama yükümlülüğü getirilmiştir. Örneğin, Danimarka, Fransa, Almanya, İtalya, Slovenya’da yerleşik işletmeciler yaklaşık olarak 2013 yılından itibaren IP Arabağlantı sağlamakla yükümlü kılınmıştır.</p> <p>Yeni Nesil Şebekeler ile birlikte, gerek eski tip santraller yerine softswitchlere geçil olması gerekse de sabit numara taşınabilirliğinin hayat geçmiş olması sebebi ile numaraların coğrafi bir bölge, alanı temsil etmesi ihtiyacı ortadan kalkmış bulunmaktadır. Numaraların coğrafi karakterini yitirmesi sebebi ile geleneksel arabağlantı rejiminin de kademeli olması ihtiyacının ortadan kalktığı değerlendirilmekte olup, bu nedenle IP arabağlantının bir yükümlülük olması yönünde bir engel bulunmadığı görülmektedir.</p> <p>Bu kapsamda, günümüzde geçerliliği olan tek arabağlantı yöntemi olan IP Arabağlantı hususunun, işbu Pazar analizi kapsamında ele alınması, Türk Telekom’a IP Arabağlantı sağlama yükümlülüğü getirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.</p> <p>Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
23. Sanal Mobil Şebeke İşletmeciliğinin Uygulamaya Başlanmasının Önündeki Engellerin Giderilmesi	<p>Mevcut durumda BTK’dan bu yetkiyi almış toplam 61 işletmeci bulunmaktadır. Ancak bu işletmeciler aşağıda yer alan sorunlar nedeniyle fiili olarak hizmet vermeye başlayamamıştır;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mevzuat gereği, sanal mobil şebeke işletmecilerinden %15’lik çifte hazine payı alınmasının önüne geçilmelidir. • GSM işletmecilerinin daha yapıcı bir tutum içerisinde olması beklenmektedir.

	<p>Mevcut durum için yukarıda yer alan sorunların ortadan kaldırılması ve uzun dönemli olarak 5G ihalesi içinde SMŞH şartı getirilmesi ile bu hizmetin önünün açılacağı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
<p>24. Numara Tanımlamaları için Süre düzenlemesi ve Otomasyona Geçilmesi</p>	<p>Mevcut düzenlemede numara tanımlamaya ilişkin herhangi bir azami süre bulunmamasından dolayı numara tanımlamaları her işletmecinin büyüklüğüne, iç süreçlerine, sistemlerine göre değişiklik göstermekte, numara tahsis alan işletmeci almış olduğu numaraları abonelerine ikincil olarak tahsis ettiğinde diğer işletmecilerce tanımlama yapılmamış olmasından dolayı abone mağduriyetleri yaşanmaktadır. Numaralandırma Yönetmeliğine yapılacak bir ekleme ile numara tanımlama için İşletmecilere azami bir süre tanımlanmalı ve bu sayede abone mağduriyetlerinin önüne geçilmelidir. Bununla birlikte, NTS sistemine yapılacak ilave bir modülle numara tanımlamalarında otomasyonun sağlanabileceği değerlendirilmektedir.</p>
<p>25. Toptan Tarifelerin Maliyet Esaslı Olarak Belirlenmesi, Kampanyalara Son Verilmesi & Maliyet yöntemlerinin kamuoyu ile paylaşılması</p>	<p>Etkin rekabetin oluşturulmasında daha fazla gecikmemesi için Elektronik Haberleşme Kanunu'nda ve ikincil düzenlemelerde belirtildiği üzere, toptan tarifelerin maliyet metodolojisi çerçevesinde belirlenmesi ve şeffaflık ilkesi gereği bu metodolojinin kamuoyu ile paylaşılması elzemdir.</p> <p>Sektöre ilişkin düzenlemelerin başlangıcının 13-14 yıl öncesine dayandığı göz önünde bulundurulduğunda, toptan hizmet sunma yükümlülüğü getirilen işletmecilere, maliyet esaslı tarifeler oluşturması için yeterli zamanın tanındığı açıktır. Ayrıca, etkin rekabet ortamı da, Elektronik Haberleşme Kanunu'nda ve ikincil düzenlemelerde belirtildiği üzere maliyet bazlı toptan ücretlerle sağlanmalıdır.</p> <p>Maliyet temelli ücretlendirmenin yanı sıra,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alt ve üst pazarlardaki hizmetler arasındaki payın, yatırımı teşvik edecek düzeyde olması • Hizmetlerin aynı pazarlarda olup olmamasına bakılmaksızın, aynı şebeke topolojisine veya aynı/benzer işlem adımlarına sahip olması, dolayısıyla aynı maliyet bileşenlerine sahip hizmetlerin ücretlerinin birbirleri ile tutarlı olması

	<ul style="list-style-type: none"> • Ayrıca yeni nesil erişim hizmetlerin ücretlerinin de geleneksel ürünlerle tutarlı ve yine yatırımı teşvik edecek biçimde belirlenmesi gerekmektedir. <p>Şeffaflık ilkesi gereği maliyet esaslı tarifelerin oluşturulmasında kullanılan/kullanılacak metodolojilerin de kamuoyu ile paylaşılması büyük önem arz etmektedir.</p> <p>Maliyet esaslı toptan tarifeler yerine, aylar bazında sınırlandırılmış kısa süreli kampanyalarla sektörün yönlendirilmesi, alternatif işletmeciler için öngörülemeyen, şeffaf olmayan ve yerleşik işletmeci ile rekabetin önünü kesen bir ortam oluşturmakta ve alternatif işletmecilerin uzun dönemli yatırım kararları almalarını imkânsız hale getirmektedir. Kampanyaların çokluğu işletmeciler açısından operasyonel yük de getirmektedir. Kampanyaları takip etmek, uygulama alanlarını belirlemek ve kampanyalara ilişkin mutabakat süreçlerini yönetmek oldukça güçleşmektedir.</p> <p>Maliyet esaslı toptan tarifeler yerine, aylar bazında sınırlandırılmış kısa süreli kampanyaların gündemde olması, alternatif işletmeciler için öngörülemeyen, şeffaf olmayan ve yerleşik işletmeci ile rekabetin önünü kesen bir ortam oluşturmakta ve alternatif işletmecilerin uzun dönemli yatırım kararları almalarını imkânsız hale getirmektedir. Kampanyaların çokluğu işletmeciler açısından operasyonel yük de getirmektedir. Kampanyaları takip etmek, uygulama alanlarını belirlemek ve kampanyalara ilişkin mutabakat süreçlerini yönetmek oldukça güçleşmektedir.</p>
26. Toptan hizmetlerin yeterince ayrıştırılmış ve tekrarlanabilir (Replicability) olduğunun test edilmesi	<p>5809 sayılı Kanun'da yer alan tanım ve ilkelerin yanı sıra, Kanun'u dayanak alarak hazırlanan Erişim Ve Arabağlantı Yönetmeliği'nde de ifade edildiği üzere "Erişim talebinde bulunan işletmecilerin taleplerinin karşılanmasına yönelik gereksiz hizmetleri almamaları ve karşılığında bir bedel ödememeleri esastır. Bu maksatla, hizmetler yeterince ayrıştırılmış ve ilgili pazarın özelliklerine göre her bir hizmetin fiyatını da içerecek şekilde referans erişim teklifinin süre ve koşulları belirlenmiş olmalıdır." Ancak mevcut uygulamalarda hizmetlerin bazıları yeterince ayrıştırılmış değildir.</p> <p>Diğer taraftan, hizmetlerin nitelik ve fiyat seviyesi açısından tekrarlanabilir olmaması halinde, bazı hizmetler Türk</p>

	<p>Telekom eliyle tekel olarak sunulmaya devam edilecektir ki; bu durum Türk Telekom'un "Ayrım Gözetmeme" yükümlülüğünü de yerine getirmediğinin açık bir göstergesidir.</p> <p>Hizmetlerin yeterince ayrıştırılmış olarak ve tekrarlanabilirlik testinden geçirilerek düzenlenmesi rekabet ortamının tesisi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında son derece önemlidir.</p> <p>Avrupa Komisyonu'nun rekabeti geliştirme ve genişbant yatırım ortamının iyileştirilmesi amacıyla matuf olarak yayımladığı AYIRIM GÖZETMEME ve MALİYET YÖNTEMLERİNE DAİR TAVSİYE KARARI'nda, erişimin herhangi bir ayırım gözetmeksizin eşit koşullar altında sağlanabilmesi için Ulusal Düzenleyici Otoritelerin düzenlemelerini, söz konusu piyasanın içinde bulunduğu durumla etkin bir şekilde mücadele edebilecek bir metoda göre oluşturmaları gerektiğine dikkat çekmektedir.</p> <p>Tavsiye Kararında da açıkça dikkatlere getirildiği üzere, girdilerin eşitliği prensibi etkin olarak sağlanmadığı durumlarda, Ulusal Düzenleyici Otoritenin mutlak surette teknik tekrarlanabilirlik testi yapması gerekir ve bu testin neticesinde de rakiplerin tekrarlama imkânları olmadığı ortaya çıkarsa, Düzenleyici Otoritenin üst Pazar hizmetine müdahale ederek teknik tekrarlanabilirlik imkânı getirmesi gerekmektedir.</p>
27. Numara Coğrafiliği'nin kaldırılması	<p>Bilindiği üzere numaraların belirli bir coğrafi alanı işaret ediyor olması eski tip santrallerde yönlendirmenin sağlanabilmesi amacı ile Türk Telekom tarafından uygulanmakta olan bir sistemdir. Mevcut durumda gerek artık eski tip santraller yerine softswitchlere geçilmiş olması sebebi ile gerekse de Sabit Numara Taşınabilirliğinin hayata geçmiş olması sebebi ile numaraların coğrafi bir bölge, alanı temsil etmesi ihtiyacı ortadan kalmış bulunmaktadır. Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
28. Ulusal Genişbant Şurası	<p>İnternet kullanımının ve dolayısıyla internet trafiğinin artması, genişbant altyapısının da geliştirilmesini zorunlu hale getirmektedir. 2023 hedefimiz, her haneye ve işyerine genişbant erişimi sağlamak olmalıdır.</p> <p>Bu hedefi gerçekleştirmenin yolu rekabeti teşvik etmekten geçmektedir ki; tüketicilerin makul ücretler ile hizmet alabilmesi ancak rekabetçi politikalarla mümkün olabilir. Sadece yüksek hızlı genişbant altyapı oluşturmaya odaklanılırsa, uzun vadede rekabet ortamının tesis edilememesi nedeniyle tüketici aleyhine dönecektir. Bugün</p>

	<p>itibarıyla, bütün hanelere ulaşabilecek olan operatör sadece Türk Telekom' dur.</p> <p>Altyapıya dayalı rekabet ortamının yaratılabilmesini ve yüksek hızlı genişbant altyapıların geliştirilmesinin ardından, tüm paydaşların katılımı ile bir şura düzenlenmesini önermekteyiz. Şura'da ele alınması gereken konular;</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşletmecilerin ve yatırımcıların önlerindeki darboğazların tespiti ve kaldırması için aksiyon planlarının geliştirilmesi • Ortak yatırımların teşvik edilmesi ve düzenlenmesi (Birçok AB ülkesinde bu tür konsorsiyumlar düzenleyici kurumların yaptırım gücüyle kurulmuştur.) • Bina girişleri ve bina içi kablolama sorunları, tarafların koordinasyonu, • Tesis paylaşımı ve geçiş hakkı. <p>gibi hem altyapının geliştirilmesini hem de rekabet ortamının yaratılmasını hedefleyen konulardır.</p>
<p>29. Bakır/Fiber Dönüşümünün Etkilerinin Yönetilmesi</p>	<p>Günümüzde ihtiyaç duyulan yüksek bant genişliği nedeniyle yaşanan Yeni Nesil Şebekelere (YNŞ) geçiş sürecinde, benimsenen stratejilere dayalı olarak ülkelerde farklı dönüşüm modelleri uygulanmaktadır. Dönüşüm stratejilerine karar verilirken de, erişim ve taşıma şebekelerinin ölçek ve kapsam ekonomilerine yapacağı etki nedeniyle;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dönüşümün Pazar yapısında yaratacağı değişiklikler, • Olası yeni ve süreklilik arz edebilecek darboğazlar, • Yerleşik İşletmecinin erişim piyasasındaki gücünü diğer piyasalara da yansıtma olasılığı, • Yerleşik İşletmeci şebeke yapısındaki değişim nedeniyle Alternatif İşletmecilerin mevcut yatırımlarının atıl

	<p>kalmaması hususları dikkate alınmakta ve Ulusal Düzenleyici Otoriteler geçiş sürecini yönetirken altyapı rekabet seviyesini ve dengesini sürdürebilmek için Yerleşik İşletmecinin dönüşüm stratejisini altyapı işletmecileri ile paylaşmaktadır.</p> <p>YNŞ dönüşüm sürecinde ülkemizde ise; Türk Telekom, bugüne kadar dönüşüm stratejisini tarafımızla paylaşmadığı gibi, altyapı yatırımlarımız için bir öngörüye sahip olabilmek amacıyla talep ettiğimiz sınırlı bilgileri dahi iletmemiştir.</p> <p>Dönüşüm projeleri ile YAPA kapsamına alınabilecek abone sayısı hızla erimektedir. Yerleşik İşletmecinin dönüşüm strateji ve planlarını işletmeciler ile 1 yıl öncesinde paylaşmasının sağlanmasını talep etmekteyiz.</p>
30. Tüketici Hakları Mevzuatının Yeniden Gözden Geçirilmesi	<p>Elektronik haberleşme sektöründe tüketici haklarına yönelik hem BTK hem de Gümrük ve Ticaret Bakanlığı nezdinde düzenlemeler yapılmaktadır. Bu iki başlı yapı, işletmecilere her iki kurumun ayrı bakış açısı ve esaslar ile hazırladığı mevzuata uyması yükümlülüğünü getirmektedir. Bu durum farklı ve birbiri ile çelişkili hükümlere uyum sağlamak gibi uygulamada işletmecileri hukuken zora sokacak sonuçlar doğurmaktadır.</p> <p>Elektronik Haberleşme Sektörünün düzenleyici otoritesi olan BTK, sektördeki hizmetlerin veriliş biçimini, hizmetlerin kalitesini, teknik yeterlilikleri bilen ve hizmet özelinde uçtan uca yükümlülükleri düzenleyen bir otorite olarak hâlihazırda tüketicilere yönelik Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliği yayımlamış ve bu yönetmelikte abonelik sözleşmelerinden, fesih sürecine, fatura düzenlemelerinden, şikâyet sürecine kadar hemen her hususu ayrıntılı bir şekilde ve tüketicilerin hakları doğrultusunda düzenlemiş bulunmaktadır.</p> <p>Hal böyle iken Elektronik haberleşme sektörünü de kapsayıcı şekilde ikinci bir özel düzenleme yapılmasının gereksiz olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan düzenlemeler, sektöre özgü uygulama ve hizmetlere tam uyum sağlayamamaktadır. BTK ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı nezdinde bir çalışma yürütülerek, tüketici hakları mevzuatında yeknesaklığın sağlanması gerekmektedir.</p> <p>Bu çerçevede, elektronik haberleşme sektöründe tüketici haklarına yönelik düzenlemelerin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı düzenlemelerinden muaf tutulması sağlanmalıdır.</p>

31. Fiyat Sıkıştırması Düzenlemesi ve İşlerlik Kazanması	<p>5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 13. Maddesinde</p> <p>“ c) İşletmecinin ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlenmesi halinde; Kurum, fiyat sıkıştırması, yıkıcı fiyatlandırma gibi rekabeti engelleyici tarifelerin önlenmesi için gerekli düzenlemeleri yapar ve uygulamaları denetler” hükmü bulunmaktadır.</p> <p>Mevcut durumda fiyat sıkıştırması yükümlülüğü, Sabit Şebekede Çağrı Başlatma Pazarı kapsamında getirilmiştir. Bahse konu yükümlülüğün EPG tespit edilmiş olan tüm pazarlara getirilmesi gerekmektedir.</p> <p>Bununla birlikte, “Fiyat Sıkıştırmasının Tespitine, Önlenmesine ve Giderilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” kamuoyu görüşlerinin alınması ardından BTK web sitesinde yayımlanmıştır. Söz konusu düzenleme, EPG'ye sahip işletmecilerin toptan ve perakende tarifeleri kapsamındaki fiyat sıkıştırmasının önlenmesi ve uygulanacak tedbirleri içermektedir. Ancak düzenlemede, uygulanacak yöntem yer verilmemiştir. Şeffaflık ilkesinin bir gereği olarak fiyat sıkıştırmasında kullanılan yöntemin kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir.</p>
32. Kablo TV / İnternet altyapısının değerlendirilmesi	<p>Bilindiği üzere, Kalkınma Bakanlığı tarafından yayınlanan “2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı”nda 2015 sonuna kadar “Kablo TV ve İnternet Altyapısının Özelleştirilmesi” hedefi bulunmaktadır. “2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı”nda ise şu ifadelere yer verilmektedir;</p> <p><i>“Genişbant internet hizmetleri içerisinde kablo internet altyapısı, altyapıya dayalı rekabeti sağlaması açısından alternatif bir şebeke olarak önemli bir konumdadır. BTK ve Rekabet Kurumu tarafından 2001 yılında kablo TV altyapısının diğer işletmecilerin kullanımına açılmasına yönelik kurul kararları alınmasına rağmen gelir paylaşımı modelinden dolayı istenilen sonuç alınamamıştır.</i></p> <p><i>Türk Telekomünikasyon A.Ş.’nin özelleştirilmesi ile beraber 2005 yılında kablo TV altyapısı TÜRKSAT A.Ş.’ye devredilmiştir. Şubat 2005’te Kablo Platform Hizmetine ilişkin olarak BTK tarafından yapılan düzenleme 2007 yılında Danıştay kararı ile iptal edilmiştir. Kablo TV altyapısına ilişkin uygulanan gelir paylaşımı modelinden ve bu piyasanın rekabete açılmamasından kaynaklı sorunlar kablo TV altyapısının potansiyelinden yeterince</i></p>

	<p><i>yararlanılamamasına sebep olmuştur. Bu potansiyelin kullanılmasıyla, sektörde altyapıya dayalı rekabetin artması ve sunulan hizmetlerin çeşitlenmesi sağlanacaktır. Bu kapsamda, mevcut kablo TV altyapısının alternatif bir şebeke haline gelmesi ve altyapı yaygınlığının artması amacıyla gerekli tedbirler alınacaktır.”</i></p> <p>Kablo TV şebekesinin etkin bir şekilde kullanıma açılmasının hem rekabeti arttırması hem de genişbant internetin yaygınlaştırılması konusunda büyük katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, Kablo TV altyapısının alternatif işletmecileri destekleyecek bir model ve fiyatlandırma rejimi ile bir an önce paylaşıma açılması gerekmektedir.</p> <p>Türksat tarafından Kablo TV şebekesinin belirlenecek bir modelle diğer işletmecilerin erişimine açılması konusunda olumlu gelişmeler yaşanmaktadır. Bazı işletmeciler Türksat ile belirli bir protokol çerçevesinde anlaşmalar yapmışlardır. Ancak bu çalışmaların bir düzenleme çerçevesinde ele alınması bütün taraflar için daha doğru bir adım olacaktır.</p> <p>Bu doğrultuda, Kablo TV şebekesinin işletmecilerin kullanımına açılması için gerekli çalışmanın yapılması ve bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
33. Aboneliklerin Islak İmza Şartı Aranmaksızın Elektronik Ortamda Gerçekleştirilmesi	<p>Gerek tüketici memnuniyetinin arttırılması gerekse de etkin rekabet ortamının tesisi ve sürdürülebilirliği adına, ıslak imza şartı aranmadan, abonelik ilişkisinin elektronik ortam aracılığı ile kurulabilmesi önemli bir uygulamadır.</p> <p>Bu kapsamda, 28 Ekim 2017 tarih ve 30224 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Tüketici Hakları Yönetmeliği” ile abonelik sözleşmelerinin BTK tarafından belirlenecek usuller çerçevesinde elektronik ortamda tesisine imkân sağlanmıştır.</p> <p>Söz konusu Yönetmeliğe uygun olarak BTK tarafından 2017 Eylül’de “Elektronik Ortamda Abonelik Sözleşmesi Tesis Edilmesine Yönelik Usul ve Esaslar” Taslağı kamuoyu görüşlerine açılmış olup henüz uygulamaya alınmamıştır. Bahse konu taslak usul ve esaslar, abonelik sözleşmesinin abone ile “işyerinde veya bayilerde” yüz yüze geldikten sonra abone imzasının tablet, bilgisayar ekranı veya benzeri elektronik araçlar üzerine elektronik kalem vb. araçlarla alınmasıyla kurulmasını öngören, hatta fotoğraf zorunluluğu ile esnek olmayan ve uygulaması</p>

	<p>zor bir model ortaya koymaktadır. Düzenleme ile gerçek anlamda elektronik ortamda abonelik sözleşmelerinin tesis edilebileceğinden ve tüketici faydasından bahsetmek mümkün değildir.</p> <p>Söz konusu uygulamanın sadece kâğıt israfını önlemekten öte, gerek işletmeciler gerekse de tüketiciler açısından abonelik süreçlerini kolaylaştırıcı bir işleve sahip olması gerekmektedir.</p> <p>Bu doğrultuda, ivedilikle Elektronik Ortamda Aboneliğin Tesis Edilmesine imkân tanınmasını ve kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>
<p>34. Tüketiciler İle İlgili Diğer Bazı Hususlar</p>	<p>Son dönemde tüketici haklarının korunmasına yönelik tedbirlerin artırılmasının hedeflendiği ve söz konusu tedbirlerin 2019 yılında da devam ettiği görülmektedir. Tüketici lehine uygulamaya alınan düzenlemelerin yanı sıra aşağıdaki 3 hususunda, kurumunuz iş planında bu hususlara yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşletmecileri Zarara Uğratan Abonelerin Engellenmesi (Borçlarını Ödemeyen Abonelerin Engellenmesi) • Hukuka Aykırı Olarak Kullanıldığı Bildirilen Aboneliklerin Engellenmesi (Özellikle Bankalar kanalıyla Gelen Dolandırıcılık Vakaları)
<p>35. Bayilerin Neden Olduğu Sorunların Önlenmesi</p>	<p>Sektörde son dönemde “Avcı Bayi” olarak isimlendirilmekte olan bayiler tarafından; hukuka aykırı olarak ele geçirilen müşteri verileri üzerinden belirli işletmecilerin müşterileri aranarak yanlış ve yanıltıcı bilgiler ile müşteriler yanıltılmakta ve işletmeci değişikliğine sürüklenmektedirler. Elektronik haberleşme sektörü açısından olumsuz bir algı yaratan sorunun çözülebilmesi adına TELKODER öncülüğünde “Bayi Sorunlarını Çözme Komisyonu” kurulmuş ve yaklaşık iki senedir çalışmalarını sürdürmektedir.</p> <p>Komisyon, bu duruma neden olan tele satış organizasyonlarının tespit edilmesi ve zarar gören işletmelerin bu konularda haberdar edilmesi yönünde faaliyetler yürütmektedir.</p> <p>Bu kapsamda gerek tüketiciler gerekse de işletmeciler açısından mağduriyetlere sebep olan bu konunun sektör temsilcileri ve düzenleyici kurumlar tarafından da desteklenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, kurumunuz iş planında bu hususa yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.</p>

36. GSM İşletmecileri ile STH İşletmecilerinin Sunmasına İmkân Tanınan Hizmetler Açısından Yaşanan Dengesizlik ve Rekabet İlkelerine Aykırılık

Kurumunuz internet sitesinde yayımlanan “Elektronik Haberleşme Hizmet, Şebeke Ve Altyapılarının Tanım, Kapsam Ve Sürelerine ilişkin düzenleme kapsamında yer alan 3.1. maddesi ile mobil işletmecilere aşağıdaki hak imkanların tanındığı görülmektedir;

“5. İşletmeci sadece kendisine tahsisli frekanslar üzerinden GSM Mobil telefon hizmetlerini sunduğu abonelere; imtiyaz sözleşmesi kapsamında bu hizmetleri sunmak için kablosuz yerel internet erişim sistemini kullanabileceği gibi kendisi de kurup kullanabilir.

6. İşletmecinin kablosuz yerel internet erişim sistemi üzerinden hizmet verdiği alanlar, kapsama alanına ilişkin hesaplamalarda dikkate alınmaz.

7. İmtiyaz sözleşmesi kapsamında verilen hizmetlere ilişkin hizmet kalitesi standartları, söz konusu hizmetlerin kablosuz yerel internet erişim sisteminin kullanılması durumunda da sağlanmak zorundadır.”

“Madde 3.3... 1. İşletmeci, sadece kendisine tahsisli frekanslar üzerinden IMT-2000/UMTS hizmetlerini sunduğu abonelere imtiyaz sözleşmesi kapsamında bu hizmetleri sunmak için kablosuz yerel internet erişim sistemini kullanabileceği gibi kendisi de kurup kullanabilir.

2. İşletmecinin kablosuz yerel internet erişim sistemi üzerinden hizmet verdiği alanlar kapsama alanı yükümlülüğüne ilişkin hesaplamalarda dikkate alınmaz.

3. İmtiyaz sözleşmesi kapsamında verilen hizmetlere ilişkin hizmet kalitesi standartları, söz konusu hizmetlerin kablosuz yerel internet erişim sisteminin kullanılması durumunda da sağlanmak zorundadır...”

Yine aynı düzenlemenin STH işletmecilerine ilişkin 2.4. bölümündeki 3 numaralı maddede ise;

“3. İşletmeci, işbu yetkilendirme kapsamında mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunamaz.”

hükmü yer almakta olup söz konusu madde ile STH işletmecileri için mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunulmayacağı belirtilmiştir.

Bilindiği üzere, elektronik haberleşme sektörü, yenilikçilik ve sunduğu teknolojik imkânlar bakımından gerek hizmet çeşitliliği gerekse müşteri tercihleri açısından oldukça hızlı bir şekilde gelişme ve değişim gösteren bir sektördür. Tüm dünyada, yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde düzenlemelerin hizmetlerin temelinde hangi teknoloji yattığına bakılmaksızın, teknoloji tarafsız bir şekilde yapılması eğiliminin güç kazandığı görülmektedir. Bununla beraber, son 5 yıldır sektörde yoğun bir şekilde tartışılan İTH (İnternet Tabanlı Hizmetler/OTT) uygulamaları da hızla hayatımıza girmekte ve sektörü şekillendirmektedir. İTH hizmetleri/uygulamaları ile birlikte tüketiciler kullanılan teknoloji ve altyapıdan bağımsız olarak istediği hizmete istediği cihaz üzerinden ulaşabilme imkânı edinmiştir. Bu nedenle düzenlemelerin söz konusu teknolojik gelişmelere ayak uydurması sektöre yöne verebilmek adına daha da önem kazanmaktadır.

Bu çerçevede, son dört-beş yıldır, küresel anlamda teknolojik gelişmeler ve İTH hizmet/uygulamalarının etkisi ile **mobil işletmeciler** kablosuz genişbant teknolojisi üzerinden ses hizmetleri sunmaya başlamış olup, geldiğimiz noktada bu hizmetlerin yaygınlığında ciddi artış olduğu görülmektedir. Ülkemizde de ilgide kayıtlı düzenlemenin 3.1 maddesine göre mobil işletmecilerin kablosuz yerel internet erişim hizmetleri sunması imkanı bulunmaktadır. Bu kapsamda, örneğin; Turkcell tarafından geliştirilmiş olan “BİP” uygulaması üzerinden tüketiciler yüksek kaliteli, kesintisiz, görüntülü ses hizmeti alabilmektedirler.

Sabit ses hizmetleri açısından bakıldığında ise, ilgili düzenlemenin yukarıda yer verilen 3. Maddesinde sabit işletmecilerin mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatmasının yasaklanmış olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere, tüm dünyada sabit ses trafiğinin düşüş eğiliminde olduğu tespit edilmektedir. Ancak bu düşüş maalesef ülkemizde çok daha hızlı ve radikal bir biçimde gerçekleşmiş olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye’de toplam trafiğin %2,4’ü sabit, %97,6’sı mobil trafik iken, İngiltere’de sabit trafik %31, mobil trafik %69, Almanya’da ise sabit trafik %52,6 mobil trafik %47,5 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de sabit ses trafiğindeki hızlı düşüşün nedenlerinin incelenmesi ve sabit ses pazarının canlandırılmasına yönelik çalışma ve düzenlemelerin hayata geçirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca, 5809 Sayılı Kanun’da yer alan Madde 4 ile ilgili merciler tarafından elektronik haberleşme hizmetinin sunulmasında ve bu hususta yapılacak düzenlemelerde i) serbest ve etkin rekabet ortamının sağlanması ve korunması ve ii) tüketici hak ve menfaatlerinin gözetilmesi ilkelerinin gözetilmesi gerektiği

belirtilmiştir. 5809 Sayılı Kanun Madde 6 kapsamında Kurumunuzun görev ve yetkileri hüküm altına alınmış olup, bu kapsamda elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak sayılmıştır.

Bu kapsamda elektronik haberleşme sektöründe etkin ve sürdürülebilir rekabetin tesisi, korunması ve geliştirilmesi ile son kullanıcıların rekabetçi hizmet ve yeniliklerden yararlanabilmesinin Kurumunuzca tesis edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. İlgili düzenleme kapsamında, mobil işletmecilere tanınan hak ve imkânlar ile sabit telefon hizmeti sunan işletmecilere tanınan hak ve hizmetler bakımından sabit telefon hizmeti işletmecileri aleyhine dengesizlik olduğu düşünülmekte olup, gerek teknolojik anlamda yaşanan gelişmeler ve tüketici taleplerindeki değişime ayak uydurulmasına, gerekse de sabit ses trafiğindeki küresel anlamda eşine rastlanmamış radikal düşüşün önüne geçilerek sabit ses pazarının canlandırılmasına yönelik düzenlemelerin hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu nedenlerle Elektronik Haberleşme Hizmet, Şebeke ve Altyapılarının Tanım, Kapsam ve Süreleri hakkındaki dokümanın aşağıda yer alan 2.4. bölümündeki 3 numaralı

“3.İşletmeci, işbu yetkilendirme kapsamında mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunamaz.”

maddesinin değiştirilerek

“3.İşletmeci, kendisine tahsisli veya taşınmış numaralarla elektronik haberleşme hizmetlerini sunduğu abonelere, işbu yetkilendirme kapsamında bu hizmetlerini sunmak için mobil internet erişim sistemlerini kullanabilir.”

şeklinde düzenlenmesi ve bu çalışmanın gerçekleşmesine yönelik uygun maddeye iş planında yer verilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.